

ACTA DER GENERALE SYNODE
VAN DE GEREFORMEERDE
KERKEN IN NEDERLAND,

GEHOUDEN TE AMSTERDAM VAN
18 AUGUSTUS TOT 3 SEPTEMBER 1908.

OOSTERBAAN & LE COINTRE, GOES — 1908.

ACTA
DER
GENERALE SYNODE
VAN DE
Gereformeerde Kerken in Nederland,
gehouden te Amsterdam, van 18 Aug. tot 3 Sept. 1908.

ARTIKEL 1.

Namens de Synodale Kerk van Amsterdam opent Ds. H. W. VAN LOON, Denaar des Woords bij deze kerk, de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Opening.

Na het zingen van Psalm 89: 1, 2, leest Z.Eerw. Mat. 13: 24—43, en gaat voor in den gebede, nadat hij het volgende heeft gesproken:

In den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, overeenkomstig de volmacht mij door den Kerkeraad van Amsterdam verleend, open ik de eerste zitting van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland.

Mannen Broeders! vereerd met het vertrouwen der kerken, slechts gebonden aan hare Belijdenis en Kerkenorde en mitsdien aan Gods Woord, en nu voor de eerste maal door twaalf particuliere Synoden gedeputeerd, wacht u met de door ons genoodigde adviseurs eene schoone taak, bij de behartiging van de gemeenschappelijke belangen der kerken.

Het is nu zestien jaren geleden, dat de hoofdstad voor de eerste maal een Generale Synode mocht ontvangen. Zelfs in de 16e en 17e eeuw werd haar dit voorrecht niet gegund. Maar op den 17en Juni 1892, nadat eerst twee groepen van Gereformeerde Kerken, onderscheidenlijk door twee synoden vertegenwoordigd, saamgevloeid waren in eenzelfde kerkverband, werd in deze Keizersgrachtkerk, des namiddags te één ure, in den Naam en in de vreeze des Heeren, een Generale Synode geopend met deze woorden van den praeses, ds. W. H. GISPEN Sr.: „Het is mij groot en wonderlijk, geliefde broeders, u te mogen begroeten en welkom te heeten in deze vereenigde zitting”.

Inderdaad dit was van den Heere geschied. Hij gaf ons reden tot grootmaking van zijn Heiligen naam.

En sedert dien gedenkwaardigen dag is er onzerzijds zeer veel gedaan, dat tot

verootmoediging roept, maar door onzen getrouwen God werden wij niet beschaamd en verlaten.

De eenheid is gebleven en bevestigd.

Al werd de scheur niet geheeld, om allerlei persoonlijkheden en bijzaken gemaakt, al kwam het zelfs tot de oprichting van een nieuw Christelijk Gereformeerd Kerkgenootschap, dat vele gewaardeerde belijders van ons verwijderd houdt en dat voortdurend allerlei malcontenten lokt en trekt, onder ons bleef de band bewaard en ging het werk der ineensmelting zóó gelukkig voort, dat de A's en B's schier der verdwijning nabij zijn.

En wat de achtereenvolgende synoden betreft, de eene is zeker belangrijker geweest dan de andere, maar alle hebben zij toch mogen dienen om de harten in onderlingen vrede en eendrachtigheid te verbinden. Om uit vele goede dingen er slechts één te noemen: welk een uitnemende vrucht wierpen de conclusiën af, welke te Utrecht in zake de leergeschillen genomen werden. Zij waren als olie op de golven. Zij vonden buiten onze grenzen waardeering en werden door een Synode van Gereformeerde Kerken in Amerika overgenomen om ze straks in hun geheel op te nemen in hare acta.

En wat zal ik nu zeggen van het agendum, dat u werd toegezonden en in de volgende dagen zal worden afgewerkt? Rijk kan het niet heeten, al kunnen er gewichtige besluiten door worden uitgelokt.

Het aangeboden Concept-Contract tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag heeft reeds uw bijzondere belangstelling gewekt en zal ongetwijfeld in sectie en plenaire vergadering met den meesten ernst worden behandeld. Of daarbij een andere wijze van werken zal worden gevolgd als die tot hertoe gold, zal van uwe beslissing afhangen. Ook aan het belang van de Theologische School, de eigen inrichting der Kerken, en aan de werking van Art. 13 K. O., voor onze emeriti van zoo groote beteekenis, zult gij uwe aandacht hebben te wijden.

De Heilige Geest moge — naar het zinrijk woord van Walaëus — als praeses in uwe vergadering staan. Bij zijn licht alleen wordt de vijand onderkend — van wien de Zaligmaker in de u voorgelezen gelijkis (Matth. 13: 24—30) spreekt — die zich zoo weet te verbergen, dat de kinderen der wereld hem alle bestaan ontzeggen. En toch is hij er altijd op uit om Gods werk te vernietigen.

Als de kerken in hare eenheid en liefde optreden, werpt hij zoo gaarne het vuur van twisting en verdeeldheid in haar midden. Waar God zijn huis bouwt, daar bouwt Satan zijn kapel. Hij gaat voort bij de godde de looze tarwe te zaaien, zoodat zij in de tegenwoordige eeuw niet te onderscheiden zijn. Alle vijandige machten vereenigt en bestuurt hij. En naar mate het einde nadert, verdubbelt hij zijn kracht. Maar het woord van den Koning der Kerk blijft tot in Zijn toekomst voor de zijnen gelden: de overste der wereld komt, maar heeft aan Mij niets. Ook in deze stad heeft Hij veel volks. Het deelt wel niet in de gunst der machtigen. Wat een Synode te Muskegon werd aangeboden: het vrij gebruik van tram en spoor en voor de school der kerken 20 acres grond gratis, is iets, dat wij hier niet kennen. Daarvoor moet men in de nieuwe wereld zijn. Maar wat het van zijn rijken God heeft ontvangen, de liefde en het gebed, zijn voor u, want de geroepen leeraars en opzieners, die wél dienen, worden hier dubbele eere waardig geacht.

Doch alzoo wij allen van ons zelve onbekwaam zijn zoo laat ons den almachtigen God aldus aanroepen.

ART. 2.

Afgevaardigden.

De tijdelijke Praeses noodigt de Dienaren des Woords B. VAN SCHELVEN en W. BREUKELAAR uit tot het opnemen en onderzoeken der credentiebrieven.

Uit dit onderzoek blijkt, dat de credentiebrieven in orde zijn. Afgevaardigd zijn:

van de Particuliere Synode van *Noord-Holland*, als *primi*: de Dienaren W. BREUKELAAR van Zaandam en B. VAN SCHELVEN van Amsterdam, met de Ouderlingen P. VERKUIJL van Nieuw-Vennep en

J. ZEELTE van Monnikendam; en als *secundi*: de Dienaren R. MULDER van Haarlem en J. L. SCHOUTEN van Watergraafsmeer, benevens de Ouderlingen F. H. VON MEIJENFELDT van Amsterdam en J. OLT Hof van Krabbendam.

van de Particuliere Synode van *Zuid-Holland*. (Noordelijk gedeelte), als *primi*: de Dienaren W. DOORN van 's-Gravenhage en R. J. W. RUDOLPH van Leiden, met de Ouderlingen M. VAN MUISWINKEL van Zwammerdam en D. BREMMER JZ. van Waddingsveen; en als *secundi*: de Dienaren C. W. J. VAN LUMMEL van Delft en J. J. IMPETA van Katwijk aan Zee, benevens de Ouderlingen A. VERDUIN van Oudshoorn en D. DE BRUIN van Hazerswoude;

van de Particuliere Synode van *Zuid-Holland*. (Zuidelijk gedeelte), als *primi*: de Dienaren J. H. LANDWEHR van Rotterdam en F. W. SLUIJTER van Maassluis, met de Ouderlingen J. SINGELS van Rotterdam en T. PLANTENGA van IJselmonde; en als *secundi*: de Dienaren J. E. VONKENBERG van Barendrecht en P. A. E. SILLEVIS-SMITT van Rotterdam, benevens de Ouderlingen A. W. DE LEEUW van Schoonrewoerd en J. TROOST van Zuid-Beierland;

van de Particuliere Synode van *Zeeland*, als *primi*: de Dienaren DR. L. H. WAGENAAR van Middelburg en L. BOUMA van Middelburg, met de Ouderlingen D. MULDER van Zierikzee en J. LOUWERSE van Grijskerke; en als *secundi*: de Dienaren R. J. VAN DER VEEN van Goes en H. W. LAMAN van Zierikzee, benevens de Ouderlingen C. ORANJE van Goes en P. DREGMANS van Axel;

van de Particuliere Synode van *Noordbrabant* en *Limburg*, als *primi*: de Dienaren W. BOSCH, van Almkerk en J. A. GOEDBLOED, van Nieuwendijk, met de Ouderlingen A. C. van DRIMMELEN, van Klundert en J. R. DE MILDT, van 's-Hertogenbosch; en als *secundi*: de Dienaren A. J. MULDER, van Klundert en L. G. GORIS, van Zevenbergen, benevens de Ouderlingen H. SCHREUDERS, van Veen en W. N. DE LEEUW, van Almkerk;

van de Particuliere Synode van *Groningen* als *primi*: de Dienaren G. GEERDS, van Appingadam en F. J. TEN HOOR, van Uithuizermeeden, W. G., met de Ouderlingen M. UBBENS, van Spijk en S. SMITH, van Oostwold (Oldambt); en als *secundi*: de Dienaren M. MEIJERING, van Wildervank en J. DUURSEMA, van Uithuizen, benevens de Ouderlingen W. K. H. MAGENDANS, van Wagenborgen en J. R. BOUWMAN, van Uithuizermeeden W. G.;

van de Particuliere Synode van *Friesland*, (Noordelijk gedeelte), als *primi*: de Dienaren J. D. VAN DER MUNNIK, van Leeuwarden en H. MEIJER, van Kollum, met de Ouderlingen L. RUNIA, van Berlikum en D. LAUTENBACH, van Leeuwarden; en als *secundi*: de Dienaren J. C. BALHUIZEN, van Sexbierum en W. BOUWMAN, van Hallum, bene-

vens de Ouderlingen J. BRUINSMA, van Sexbierum en J. P. REITSMA, van Genum (Ferwerderadeel).;

van de Particuliere Synode van *Friesland*. (Zuidelijk gedeelte), als *primi*: de Dienaren A. DE GEUS, van de Lemmer en G. H. VAN KASTEEL, van Oppenhuizen (bij Sneek), met de Ouderlingen W. G. DORENBOS, van Drachten en B. PEREBOOM, van Heerenveen; en als *secundi*: de Dienaren A. VAN ANDEL, van Heerenveen en T. D. PRINS, van Bolsward, benevens de Ouderlingen J. J. HIEMENGA, van Wommels en S. R. SYBRANDI, van Scharnegoutum (bij Sneek);

van de Particuliere Synode van *Drente*, als *primi*: de Dienaren H. DIJKSTRA, van Smilde en W. W. SMITT, van Assen, met de Ouderlingen J. BEEKMAN, van Zuid-Laren en P. KOSTER, van Appelscha; en als *secundi*: de Dienaren T. NOORDEWIER, van Meppel en T. OEGEMA, van Hoogeveen, benevens de Ouderlingen H. POPPEN, van Schoonebeek en H. KUIPER, van Hijken (Hooghalen);

van de Particuliere Synode van *Overijssel*, als *primi*: de Dienaren Dr. C. C. SCHOT CZN. van Hardenberg en L. M. A. SCHEPS van Deventer, met de Ouderlingen A. VAN DIJKEN van Vroomshoop en L. HOOGENKAMP van Steenwijk; en als *secundi*: de Dienaren W. H. GISPEN JR. van Zwolle en G. ELZENGA van Kampen, benevens de Ouderlingen T. KOK AZN. van Mastenbroek (Zwollerkerspel) en H. SLETTENAAR van Almelo;

van de Particuliere Synode van *Gelderland*, als *primi*: de Dienaren H. HOEKSTRA van Arnhem en DR. G. KEIZER van Tiel, met de Ouderlingen J. T. VAN HULSTEYN van Tiel en F. KORTLANG van Ermelo; en als *secundi*: de Dienaren J. GISPEN van Barneveld en G. RENTING van Winterswijk, benevens de Ouderlingen J. VAN DEN BERG van Culemborg en H. RIETBERG van Winterswijk;

van de Particuliere Synode van *Utrecht*, als *primi*: de Dienaren P. J. W. KLAARHAMER van Utrecht en K. FERNHOUT van Utrecht, met de Ouderlingen H. HIENSCH van Veenendaal en JAN VAN ZANTEN van Zeist; en als *secundi*: de Dienaren W. DEN HENGST van Veenendaal en A. M. DONNER van Amersfoort, benevens de Ouderlingen H. KONING van Amersfoort en C. J. VAN VEEN van Utrecht.

ADVISEERENDE LEDEN.

De hoogleraren Dr. H. BAVINCK, P. BIESTERVELD, Dr. H. BOUWMAN, Dr. G. H. J. W. J. GEESINK, Dr. A. G. HONIG, Dr. H. H. KUYPER, L. LINDEBOOM, M. NOORDTZIJ, Dr. F. L. RUTGERS.

Alle *primi*-Afgevaardigden zijn tegenwoordig, behalve Ouderl. S. SMITH van Oostwold, voor wien Ouderling J. R. BOUWMAN van Uithuizermeeden W. G., en behalve Ouderling D. LAUTENBACH

van Leeuwarden, voor wien Ouderling J. P. REITSMA van Genum is opgekomen.

ART. 3.

Onder de leiding van Ds. H. W. VAN LOON verkiest de Synode met meerderheid van stemmen tot Praeses; Ds. H. HOEKSTRA; tot Assessor Ds. W. DOORN; tot Scribae Ds. A. DE GEUS en Ds. K. FERNHOUT. Moderamen.

ART. 4.

Nadat het Moderamen zitting genomen heeft, zegt de Praeses, mede namens de overige leden, der vergadering dank voor het geschonken vertrouwen, en verklaart, dat het Moderamen, onder inwachting van de hulp des Heeren, zijn taak aanvaardt, met de bede, dat de arbeid der Synode moge strekken tot opbouwning van de Kerken en tot verheerlijking van Gods Naam. Installatie.

De Praeses richt een woord van dank tot den kerkeraad van Amsterdam, voor de goede zorg, waarmee hij de bijeenkomst der Synode voorbereidde; tot Ds. B. VAN SCHELVEN, voor de wijze waarop Z.Eerw. de ure des gebeds aan den avond van den vorigen dag leidde; en tot Ds. H. W. VAN LOON voor de hartelijke woorden, waarmee Z.Eerw. deze eerste zitting der Synode opende.

ART. 5.

Op uitnoodiging van den Praeses, betuigen al de leden en adviseerende leden der Synode hunne instemming met de drie Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde Kerken in Nederland.

ART. 6.

Nadat besloten is, de zittingen der Synode, voor zoover oorbaar zal blijken, toegankelijk te doen zijn voor leden van Gereformeerde Kerken, heet de Praeses de adviseerende leden der Synode hartelijk welkom, en noodigt hij de rapporteurs van de onderscheidene Deputatiën der voorgaande Synode, benevens de Dienaren des Woords van de Kerk van Amsterdam, uit, als adviseerende leden zitting te nemen. Adviseerende leden.

ART. 7.

Het volgende Agendum wordt vastgesteld:

Agendum.

A

1. De Particuliere Synode van Noordbrabant en Limburg, dringt er op Werkwijze der Synode.

aan, dat de wijze van werken ter Generale Synode aldus worde geregeld:

- a. dat de Synode zich splitse in vier afdeelingen, elk van twaalf leden, in welker vergaderingen *alle* voorstellen en *alle* bij de Synode ingediende rapporten worden behandeld; in deze afdeelingen hebben ook præadviseerende leden (in elke afdeeling twee of drie) zitting voor præadvies;
 - b. dat uit elke afdeeling één rapporteur worde benoemd, die het oordeel zijner afdeeling rapporteert op de vergadering van de commissie van advies, saamgesteld uit de vier rapporteurs der afdeelingen en twee præadviseerende leden. Deze commissie geeft een gemotiveerd advies, dat òf gedrukt tijdig aan de leden der Synode wordt ter hand gesteld, òf den dag vóór de behandeling er van ter visie wordt gelegd;
 - c. dat elke afdeeling uit haar midden twee leden aanwijze, om het advies voor te bereiden in zaken van tucht en geschil, waarin beroep op de Synode werd gedaan. Deze commissie voor tucht en geschil wordt eveneens voorgelicht door twee præadviseerende leden, brenge hare conclusies tijdig vóór de behandeling ter kennis van de leden der Synode en draagt zorg, dat ze niemand tot rapporteur aanwijze, die op mindere vergaderingen reeds aan de behandeling van de zaak van tucht of geschil heeft deelgenomen, waarover de commissie advies heeft uit te brengen.
2. De Particuliere Synode van Overijssel geeft aan de Generale Synode in overweging om aldus te vergaderen:
- a. dat de Synode zich splitse in vier afdeelingen, in wier vergaderingen alle voorstellen en bij de Synode ingediende rapporten worden behandeld; in deze afdeelingen hebben ook de præadviseerende leden zitting;
 - b. dat door elke afdeeling één rapporteur worde benoemd, die over het voorstel zijner afdeeling in een bepaalde zaak rapporteert op de vergadering van de commissie, die advies over deze zaak op de Synode heeft uit te brengen, en is saamgesteld uit de bedoelde rapporteurs der afdeelingen en twee præadviseerende leden.
Deze commissie geeft een gemotiveerd advies, dat òf gedrukt tijdig aan de leden der Synode wordt ter hand gesteld, òf den dag vóór de behandeling er van ter visie wordt gelegd;
 - c. dat de afdeelingen uit haar midden twee leden aanwijzen, om het advies voor te bereiden in zaken van tucht en geschil, waarin beroep op de Synode wordt gedaan. Deze commissie wordt evenzeer voorgelicht door het præadvies van twee præadviseerende leden, brengt hare conclusie's tijdig vóór de be-

handeling ter kennis van de Synode en draagt zorg, dat zij niemand tot rapporteur aanwijze, die op eene mindere vergadering reeds aan de zaak van tucht en geschil heeft deelgenomen, waarover de commissie advies heeft te geven.

B

1. Voorstel van de Classe Amsterdam:

Dienst des Woords
en der Sacramenten.

- De Generale Synode kome terug op hetgeen bepaald is in Art. 52 sub 6 van de Acta der Synode te Groningen, gehouden 1899, en besluite, dat het voortaan aan studenten in de Theologie, die nog geen praeparatoir examen voor de Classe deden, niet meer zij toegestaan bij den openbaren dienst voor de gemeente op te treden.
2. De Particuliere Synode van Noord-Holland betuigt instemming met het voorstel van de Classe Amsterdam, dat studeerenden in de Theologie, die nog niet kerkelijk onderzocht zijn, niet meer in de Kerken mogen optreden.
 3. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) verzoekt de Generale Synode, hare instemming te toonen met het voorstel-Dokkum, om op te heffen het preek-consent voor studenten, die nog niet praeparatoir door de Kerken zijn onderzocht.
 4. De Particuliere Synode van Groningen verzoekt, in zake het optreden voor de gemeente van studenten, die het candidaatsexamen nog niet hebben afgelegd, dat aan de colleges van hoogleeraren worde opgedragen, het misbruik in dezen zooveel mogelijk te keeren.
 5. De Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte) verzoekt, met herziening van de besluiten van Middelburg 1896 (Acta Art. 134) en van Groningen 1899 (Acta Art. 52), een zoodanige bepaling te maken, dat het aan studenten en candidaten in de Theologie, verboden zal zijn in de gemeente een stichtelijk woord te spreken, vóór het met gunstig gevolg afgelegd praeparatoir examen.
 6. De Particuliere Synode der Gereformeerde Kerken in Utrecht verzoekt te bepalen, dat aan studenten in de Theologie niet eer verlof zal worden gegeven, om in de Kerken een stichtelijk woord te spreken, dan wanneer zij het candidaats-examen hebben afgelegd.
 7. Verzoek van de Classe Kollum om te beslissen, welke de goede praktijk is, naar Gereformeerde belijdenis, in zake den doop van kinderen van doopleden: of zulke ouders zelf laten staan over den doop hunner kinderen, of in zulke gevallen getuigen vergen in de plaats der ouders, of den doop uitstellen tot na het belijdenis doen der ouders.

8. Vragen van br. M. AARNOUTS van Enkhuizen, over den tijd van het doopen der kinderen.

C

Theologische School.

1. Rapport van de Curatoren.
2. De Particuliere Synode van Drente, overtuigd, dat het onderwijs aan de Theologische School zoo goed mogelijk moet zijn; oordeelende, dat het wenschelijk is eenen vijfden hoogleeraar te benoemen; verzoekt de Generale Synode, curatoren en hoogleeraren te hooren, en indien de noodzakelijkheid blijkt, tot benoeming van een vijfden hoogleeraar over te gaan.
3. De Classe Dokkum acht het wenschelijk, dat de Generale Synode maatregelen treffe, dat noch aan de Theologische School noch aan de Vrije Universiteit leerlingen worden toegelaten dan na afgelegd Staatsexamen of eind-examen aan een van overheidswege erkend gymnasium.
4. Van de Classe Groningen:
 - a. de Generale Synode besluite, dat op de daartoe vastgestelde wijze, zoo spoedig mogelijk, een vijfde professor zal benoemd worden voor de Theologische School van de Gereformeerde Kerken;
 - b. de Generale Synode besluite, dat voortaan door de Theologische School, na daarvoor voldoende examen en verdediging van proefschrift, de graad van doctor in de Heilige Godgeleerdheid zal worden toegekend.
5. De Classe Hallum, haar leedwezen uitsprekende, dat mede door de nalatigheid van zoovele Kerken in 1907 eene extra-collecte voor de Theologische School noodzakelijk was, verzoekt de Generale Synode ernstig te overwegen, welke middelen kunnen worden aangewend om dergelijke onbillijke verdeling der lasten te voorkomen; en of het met name daartoe niet noodig is, de kosten der instandhouding van de Theologische School voortaan elk jaar om te slaan over de Kerken, gelijk dat met de andere gewone synodale kosten geschiedt.
6. Missive van den Kerkeraad van Hoorn, instemming betuigende met het voorstel tot het benoemen van een vijfden hoogleeraar en het verleenen van den doctoralen graad.
7. Idem van den Kerkeraad van Delft.

D

Verband met de
Theologische Facul-
teit der Vrije Uni-
versiteit.

1. Rapport voor de oefening van het verband met de Theologische Faculteit.

2. Concept van herziene Regeling van het verband met de Theologische Faculteit.
3. De Particuliere Synode van Noord-Holland betuigt in hoofdzaak hare instemming met de concept-regeling in zake het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit; stelt voor, dit concept te aanvaarden met dien verstande, dat in artikel 1 duidelijk worde aangegeven, waarover het kerkelijk toezicht zal gaan; in verband daarmee worde eenige wijziging aangebracht in de formuleering, waardoor dit klaarder op den voorgrond treedt; en met name worde in artikel 15, in plaats van subsidie, collecteeren als middel van financieelen steun aangegeven.
4. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte) wenscht het concept-contract in zake het verband met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te steunen, en spreekt als haar oordeel uit, dat het niet wenschelijk is, dat dergelijke wijzigingen worden aangebracht, welke daartoe strekken, dat verzwakt worde de invloed, in dit concept-contract aan de Kerken toegekend. Dit voorstel verkreeg twaalf stemmen, dat is de helft. Een ander verkreeg ook twaalf stemmen, dat bijna gelijkloidend was, maar dat voor „invloed” wilde gelezen hebben „rechtmatige” invloed en dat de woorden „in dit concept-contract” uit den laatsten regel wilde verwijderd hebben.
Inzake de voorgestelde jaarlijksche subsidie stelt de Particuliere Synode voor, hiertoe niet te besluiten, maar, gelijk voorheen, in de Kerken tweemaal per jaar eene collecte voor de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te houden.
5. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) in hoofdzaak het eens zijnde, met de concept-regeling rakende het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, stelt aan de Generale Synode voor: het financieel verband te handhaven door het houden van collecten, en verzoekt haar bij de behandeling van de concept-regeling rekening te willen houden met de bezwaren tegen enkele onderdeelen door de vertegenwoordigers dezer Particuliere Synode in te brengen.
Aldus vastgesteld met algemeene stemmen op ééne na.
6. De Particuliere Synode der Gereformeerde Kerken in Zeeland stelt de volgende wijzigingen voor: op art. I: De Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag stelt de Theologische Faculteit harer school, de Vrije Universiteit, uit het oogpunt van belijdenis en wandel en de opleiding tot den dienst des Woords onder het toezicht der Kerken. De Gereformeerde Kerken aanvaarden dit toezicht en oefenen dit uit door minstens zeven deputaten, daartoe door de Generale Synode aangewezen en geïnstrueerd,

Op Artikel II: Wie als hoogleeraar of lector in de Theologische Faculteit optreedt, moet lidmaat zijn van ééne der Gereformeerde Kerken in Nederland.

Wanneer op den persoon van eenen hoogleeraar of lector in de Theologische Faculteit kerkelijke censuur wordt toegepast, zal de Kerkeraad, die in dezen handelt, hiervan kennis geven aan de deputaten der Generale Synode met vermelding van de gronden der censuur. De deputaten zenden hiervan bericht aan de directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag.

Zoodra de kerkelijke censuur over eenig persoon van eenen hoogleeraar of lector in de Theologische Faculteit door bekendmaking van den naam aan de gemeente publiek geworden is, zal de Kerkeraad dit oogenblikkelijk berichten aan de deputaten, die zonder uitstel hiervan kennis geven aan de Directeuren. Openbare kerkelijke censuur heeft steeds schorsing of ontslag van den betrokken hoogleeraar of lector ten gevolge.

Het overige blijve zoo, met uitzondering van de woorden „eventueel uitgesproken” welke kunnen wegvallen.

Artikel IV onderga aan het begin deze wijziging: „Het normale getal der Hoogleeraren in de Theologische Faculteit is vijf”. En aan het einde: „Is er bij de deputaten bezwaar tegen uitstel van benoeming, dan rapporteeren zij, zoo door overleg geene overeenstemming wordt verkregen, deze zaak aan de eerstkomende Generale Synode.

In Artikel V worde achter: „Kerken” ingevoegd: „in Nederland”. De laatste zinsnede: „dat daarmede strijdig is” worde veranderd in: „daarmede strijdig”.

In Artikel VII worde het laatste gedeelte nu: „De deputaten hebben het recht alle colleges bij te wonen. Zij worden geacht kennis te nemen van alles, wat door de hoogleeraren en lectoren in de Theologische Faculteit wordt uitgegeven. En van alle voorgenomen examens en promoties in de Theologische Faculteit ontvangen zij tijdig bericht, terwijl zij gerechtigd zijn daarbij tegenwoordig te zijn”.

In Artikel IX worde de laatste zin aldus gewijzigd: „Wordt geene overeenstemming verkregen, dan gaat het ontslag niet door, alvorens het oordeel der eerstvolgende Synode gehoord is”.

In Artikel X valle de laatste zin weg: „Indien” enz.

Artikel XV worde op deze wijze gelezen: „De kerken steunen de Theologische Faculteit met hoogstens twee collecten per jaar”.

In Artikel XVII vervallen de laatste woorden: „Mits de eene aan de andere partij daarvan minstens een jaar te voren kennis geeft”. Al wat aan de eigenlijke concept-regeling voorafgaat, blijve voor rekening van de opstellers.

7. De Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg adviseert

aan de Generale Synode de aanneming van de concept-regeling voor het verband der Kerken met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, met zulk eene wijziging van art. 15, dat geen nieuwe regeling voor steun worde gemaakt maar de bestaande, door twee collecten, worde bestendigd.

8. Van de Particuliere Synode van Groningen :
 - a. De Generale Synode besluite de aangeboden concept-regeling van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te aanvaarden behoudens de volgende wijzigingen :
 - in artikel 1 worde niet gelezen „Generale Synode” maar „Particuliere Synode”, en vóór „geïnstrueerd” worde geplaatst „door de Generale Synode”. De wijziging „Generale Synode” en „Particuliere Synode” is mutatis mutandis bedoeld;
 - artikel 15 worde aldus gelezen: „de Kerken steunen de Theologische Faculteit met minstens twee collecten per jaar”.

Voorts worde in dezelfde concept-regeling nog aangebracht eene regeling van de betaling der onkosten, in geval ter wille van het appèl van eenige corporatie of persoon een buitengewone Generale Synode bijeengeroepen wordt.
9. De Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte), naar aanleiding van een desbetreffend voorstel kennis nemende van de aangeboden concept-regeling van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit; van oordeel: a. dat herziening en uitbreiding van de bestaande voorloopige regeling, zoo al niet dringend noodig, toch om vele redenen zeer wenschelijk is; b. dat het concept-BREUKELAAR c. s., behoudens enkele noodzakelijke verbeteringen, tot dat doel uitnemend dienen kan; c. dat de nadere behandeling van deze materie in bijzonderheden beter aan de Generale Synode kan overgelaten worden; besluit zich van nadere bemoeiing met deze aangelegenheid te onthouden, hare afdoening met vertrouwen overlatende aan het beleid der Generale Synode.
10. De Particuliere Synode van Drente stelt voor de concept-regeling aan te nemen met de volgende wijzigingen:
 - a. aan art. 13 worden toegevoegd de woorden: die verplicht zijn hierop te antwoorden binnen den tijd van drie maanden;
 - b. art. 15 worde verworpen; waarvoor in de plaats kome: de Kerken steunen de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit door het houden van twee collecten per jaar in elke Kerk.
11. De Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Overijsel spreekt in het algemeen hare instemming uit met het concept tot herziening van het Verband der Gereformeerde Kerken in Nederland met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.

12. De Particuliere Synode van Gelderland stelt voor in art. 15 van de concept-regeling deze wijziging aan te brengen: De Kerken steunen de Theologische Faculteit met jaarlijksche collecten.

E

Confessie.

1. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte) besloot, zonder hare instemming, tot doorzending van het protest der Kerken van Schoonhoven (B) en Willige-Langerak, in zake de schrapping der zinsnede uit art. 36 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis door de Generale Synode van Utrecht.
2. De Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Utrecht vraagt aan de Generale Synode, of zij den tijd gekomen acht zich uit te spreken over de vraag, of de overheid „in het weren van alle afgoderij en valschen godsdienst” ganschelijk geene roeping heeft; en indien wèl, welke deze dan is; en voorts, of het op den weg der Kerken ligt in hare belijdenis een positieve verklaring te geven, van wat de overheid naar de eerste tafel der wet heeft „te bevorderen”.
3. Bezwaarschrift van twee ouderlingen van Amersfoort inzake de wijziging van art. 36 der Belijdenis.

F

Regeling voor het emeritaat enz.

1. Rapport en voorstellen van de deputaten voor de uitvoering van art. 13 der Kerkenorde.
2. Van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte):
De Generale Synode besluite de pensioenbepalingen voor emeritipredikanten, vastgesteld op de Generale Synode van Utrecht, 1905, zoodanig te wijzigen, dat gemeden worde de thans bestaande mogelijkheid, dat bij een genoten hooger tractement een lager pensioen wordt ontvangen.
Daartoe wordt aan de Synode in overweging gegeven aan de woorden: „en in Kerken, die een tractement van f 1400.— of meer konden geven, gesteld wordt op niet minder dan $\frac{3}{5}$ van het bedrag van dat traktement” (zie K. O. ed. Renkema-Rudolph) toe te voegen de woorden: „vermeerderd met 20 pCt. voor het genot van pastorie, ter vergoeding van huishuur enz. voor de gevallen, dat deze emolumenten boven het traktement in geld worden genoten”.
3. Van de Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte):
De Generale Synode besluite tot wijziging van de regeling in zake de uitvoering van art. 13 K. O., (zie Acta van Utrecht, bijlage 69, pag. 216) door in A. I. b. de eerste alinea regel 6 tot 11 de woorden: „en dan gesteld wordt” tot het einde van den volzin, te schrappen, en daarvoor te lezen: „en dan gesteld wordt op niet minder dan $\frac{3}{5}$ gedeelte van het laatstgenoten tractement, vermeerderd met 20 pCt. voor het genot van pastorie, vergoeding van huishuur enz.,

met dien verstande, dat het volle pensioen nooit minder zij dan f 800.— per jaar”.

4. Van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte): De Generale Synode benoeme in plaats van vijf deputaten voor de Generale Kas, art. 13 K. O., „zooveel deputaten als er Particuliere Synoden zijn, en wel dezelfde die door de Particuliere Synode zijn aangewezen, terwijl deze tevens in eventueele vacaturen zullen voorzien”.
5. Van de Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte): De Generale Synode besluite in de „Regeling in zake de uitvoering van Art. 13 K. O. (zie Acta Utrecht, bijlage 69, pag. 218 B) deze verandering aan te brengen, dat niet langer vijf deputaten worden benoemd, maar zoovele als er Particuliere Synoden zijn, en de aanwijzing dezer deputaten op te dragen aan de respectieve Particuliere Synoden.
6. De Particuliere Synode van Friesland (zuidelijk gedeelte), betuigt hare adhaesie aan het voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte): in overeenstemming met de strekking van een advies van deputaten naar artikel 13 der Kerkenorde, besluit de Particuliere Synode aan de Generale Synode te verzoeken, niet langer vijf deputaten maar zooveel als er Particuliere Synoden zijn, te benoemen; en wel dezelfde, die door de Particuliere Synoden zijn aangewezen, terwijl deze tevens in eventueele vacaturen zullen voorzien.
7. Verzoekschrift van de Kerk te Brussel om hulp voor hare verplichtingen tegenover de weduwe van den dienaar des Woords en hare kinderen; met eenparige stemmen gesteund door de Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) uit hoofde van de exceptioneele positie dezer Kerk.
8. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte), van oordeel, dat uit de Acta der Generale Synode van Utrecht (Art. 150) niet blijkt, op welken grond het wachtgeld, aan Ds. T. toegekend, door de Generale Synode van Arnhem (Art. 59) niet is gecontinueerd, verzoekt aan de Generale Synode van 1908 meerder licht in deze zaak door de mededeeling van de gronden, waarop genoemd besluit rust.
9. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte) verzoekt orde te brengen in de ondersteuning van Ds. P. v. A. thans woonachtig te Amsterdam.
10. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) wendt zich tot de Generale Synode met het verzoek, dat deze de positie van br. E. TH. P. v. A., „rustend” predikant, definitief regele, aangezien losmaking zonder finantieele regeling niet recht is. De Particuliere Synode voornoemd stelt zich voor, dat zulk een

regeling, òf op den voet van emeriteering òf, in casu, als buitengewoon geval, op de wijze als met Kootwijk, Ds. d. M. M., Antwerpen enz. geschied is, dient plaats te hebben.

11. Missive van Mevr. de Wed. PLET te Velp, met verzoek om steun voor zich en haar gezin.
12. Missive van den Kerkeraad der eerste Gereformeerde Kerk te Paterson, N. J., over Ds. TEVES.
13. Schrijven van Ds. E. TH. PLOOS VAN AMSTEL te Amsterdam.
14. Missive van de Classicale deputaten voor art. 13 der Kerkenorde, van Friesland (Noordelijk gedeelte), aandringende op aanneming der voorstellen sub F. 3, 4, 5 en 6.

G

Diakonaat.

1. Op voorstel der Classe Leiden zendt de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijke gedeelte) door naar de Generale Synode het navolgend concept-besluit, betreffende de desiderata der Gereformeerde Kerken in zake eene eventueele nieuwe Armenwet.

„De Generale Synode, overwegende, dat in de laatste jaren met klimmende kracht op de fundamenteele herziening van de Armenwet van 1854 (*Staatsblad* N°. 100) wordt aangedrongen; dat reeds den 3^{den} Juni 1901 een ontwerp-Armenwet van den toenmaligen Minister GOEMAN BORGESIOUS verscheen, waardoor, ware dit ontwerp wet geworden, de Kerken ongetwijfeld in groote moeilijkheden waren geraakt; dat de Regeering geenszins onverschillig kan zijn omtrent het gevoelen te dezer zake van eene zoo talrijke kerkengroep als die der Gereformeerde Kerken in Nederland; besluit als officieel gevoelen dezer Kerken te dezer zake aldus uit te spreken:

1°. dat ook in eene eventueele nieuwe Armenwet moet worden gehandhaafd het algemeene standpunt, hetwelk door de tegenwoordige Armenwet wordt ingenomen, n.l. dat de uitoefening der barmhertigheid aan de kerkelijke en particuliere instellingen van weldadigheid moet worden overgelaten;

2°. dat eene instelling als van de centrale registers, gelijk deze in het ontwerp-Armenwet GOEMAN BORGESIOUS wordt aangeboden, door de Gereformeerde Kerken in geen geval kan worden aanvaard;

3°. dat artikelen, als art. 7 van de Armenwet, en art. 4 van het ontwerp GOEMAN BORGESIOUS, waarbij de instellingen van weldadigheid, bij overtreding der Armenwet, met verlies der rechtspersoonlijkheid worden gestraft, in eene eventueele nieuwe Armenwet niet behooren voor te komen;

4°. dat, naar het bescheiden oordeel der Kerken, het doen van recht door de invoering van verzekeringswetten, met name voor invalieden en ouden van dagen, aan de invoering van eene nieuwe Armenwet behoort vooraf te gaan”.

2. De Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte) dringt er bij de Generale Synode op aan, dat deze, bij eventueele herziening der Armenwet, zich wende tot de Hooge Overheid, om te voorkomen, dat het eigenaardig karakter der Kerk van Christus en de diaconale armenzorg aangetast worde; en mitsdien in zake de armenverzorging de vrijheid der kerk worde erkend en ontzien, en in beginsel, de armenzorg alléén van de kerk en van de particuliere instellingen van weldadigheid uitga; zoodat Staats-armenzorg allengs meer overbodig worde, en in elk geval nooit anders dan een tijdelijk en exceptioneel karakter drage.
3. Van de Particuliere Synode der Gereformeerde Kerken in Overijsel: de Generale Synode wekke alle Kerken op om voor hare diaconiën te handelen overeenkomstig het advies, gegeven in zake de Kinderwetten (zie Bijlage VIII Kerkenordening, uitgave DD. B. RENKEMA en RUDOLPH).
4. Missive van den Kerkeraad van Apeldoorn „met een vriendelijk en dringend verzoek, om eene commissie te benoemen, die het diakonaat naarstiglijk onderzoekt èn op maatschappelijk èn op kerkelijk gebied, opdat ook in onze kerkorde een betere omschrijving volgt”.

H

1. Rapport van de deputaten voor de Zending. Zending.
2. Verzoekschrift van de missionaire arbeiders op Java inzake steun voor hunne bibliotheek en voor de kosten van hunne vergaderingen.
3. Voorstel van de missionaire arbeiders in verband met de instelling van het Zendingsconsulaat op Java.
4. Rapport van de Kerk van Amsterdam inzake den medischen dienst.
5. De Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Zeeland, overwegende dat de onderhandelingen met de Generale Deputaten om br. Horstman van Temangoeng als missionair dienaar des Woords te beroepen, nog niet zoover zijn gevorderd, dat nu in dit stadium eene beslissing kan genomen worden, vraagt verlenging van den tijd, dat Zeeland mag inzamelen voor eigen zending, en draagt hare deputaten op alles te doen wat mogelijk is, opdat de eigen zending van Zeelands Kerken haar beslag krijgje.
6. Rapport van de deputaten voor de Zending onder de Joden.
7. Art. IV zendingsorde.
8. Missive van Ds. E. KROPVELD.

I

1. Rapport van de deputaten voor de uitgave van Het Kerkblad. Het Kerkblad.
2. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte) stelt voor de uitgave van het „Kerkblad” te doen ophouden en in plaats daarvan jaarlijks te doen verschijnen een verslag, waarin alles

wordt opgenomen, wat voor het leven der Gereformeerde Kerken in deze landen van eenig belang kan worden geacht.

3. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) stelt aan de Generale Synode voor de uitgave van het Kerkblad te staken.
4. De Particuliere Synode van Groningen stelt voor te besluiten het Kerkblad tot één jaarlijksch nummer te beperken.

J

Hulpbehoevende
Kerken en personen

1. Rapport van de deputaten voor de Generale Kas voor hulpbehoevende Kerken (met bijlage).
2. Rapporten van de deputaten voor hulp aan catechiseermeesters enz., door de actie van 1886 in het ongereede geraakt.
3. De Particuliere Synode van Friesland (zuidelijk gedeelte) stelt voor de bijdrage uit de Generale Kas voor hulpbehoevende Kerken aan de Kerk van Kootwijk aanmerkelijk te verminderen.
4. Missive van de Classe Apeldoorn, verzoekende ten aanzien van de Kerk van Kootwijk de uitspraak te handhaven der Generale Synode van Middelburg 1906: „dat deze zaak geacht kan worden voldoende geregeld te zijn”.
5. Rapport van den Deputaat van de Kerken in Gelderland voor den arbeid in de Rijnprovincie. (Art. 138, Utrecht).
6. Brief van Ds. HOUTZAGERS over den steun, verleend aan de Kerk van Kootwijk.

K

Kerk en Overheid

1. Rapport van de deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid.
2. Van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte): De Generale Synode wende zich, bij monde van de deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid, tot Hare Majesteit de Koningin, met het eerbiedig verzoek, dat het Hare Majesteit moge behagen maatregelen te nemen, waardoor het aan Kerkeraden op plaatsen, waar cellulaire gevangenen gevestigd zijn, mogelijk gemaakt worde, leden die daar hun straf tijd doorbrengen, door eenen daartoe aangewezen ambtsdrager in qualiteit te doen bezoeken.

L

Buitenlandsche
Kerken

1. Rapport van de deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche Kerken.
2. Rapport van de deputaten voor het bijwonen van peremptoire examens in Bentheim en Oost-Friesland.
3. Rapport van de Classe 's Gravenhage over hare buitenkerken te Batavia en Soerabaya.
4. Missive uit Recklinghausen.

5. Missive uit Humpata, verzoekende om hulp.
6. Les Bulgares et le Patriarche œcuménique ou Comment le Patriarche traite les Bulgares par C. BOJARI.

M

1. De Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte), vertrouwend, dat de Kerken de ergerlijke zonden tegen het zevende gebod in de ambtsdragers met allen ernst zullen straffen, verzoekt de wenschelijkheid uit te spreken, dat men niet lichtelijk bij schorsing blijve, maar eerder tot afzetting van den dienst overga. Opzicht, tucht en geschillen
2. Rapport van de deputaten inzake de Kerk van Nieuwe-Pekela.
3. Rapport van de deputaten inzake de Kerk van Harlingen.
4. Bezwaarschrift van Ds. W. DIEMER, emeritus-dienaar van Wijhe thans te Apeldoorn.
5. Bezwaarschrift van br. J. VAN ALPHEN te Nijmegen.
6. Bezwaarschrift van br. JAC. VERWOERD te Hekendorp bij Oudewater. De Particuliere Synode ontving kennisgeving van het protest van JAC. VERWOERD te Hekendorp bij Oudewater.
7. Bezwaarschrift van br. K. LODEESEN te Nijkerk op de Veluwe.
8. Bezwaarschrift van br. A. VAN DER NAGEL te Rotterdam.
9. Bezwaarschrift van br. M. RITZEMA SR. te Leens.
10. Bezwaarschrift van Ds. J. TEVES te Paterson, N. J.
11. Bezwaarschrift van br. ABR. DE KRAKER AZN. te Zaamslag.
12. Bezwaarschrift van zr. G. H. BOLL.
13. Bezwaarschrift van br. M. J. BESSELAAR JR. e. a. te Rotterdam.
14. Bezwaarschrift van br. ANNE MOLENAAR en 5 anderen te Achlum.
15. Bezwaarschrift van br. H. MOORLAG en 3 anderen te Groningen.
16. Bezwaarschrift van J. B. JANSEN en Echtgenoot te Witmarsum.
17. Bezwaarschrift van Mevr. J. CAZEMIER-LOOMAN te Amsterdam.
18. Bezwaarschrift van JOH. BOLTJES te Groningen.

N

1. Rapport van den Kerkeraad van Utrecht inzake de Kerken van min vaste formatie. Kerken van min vaste formatie.

O

1. De Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Utrecht vraagt, dat de Generale Synode zich er over uitspreke, of, als men de leden eener nog niet ontkomen Kerk, die inwonen bij eene genabuurde Kerk, laat deelnemen aan de stemming voor ambtsdragers en ook tot ambtsdragers verkiesbaar acht, dit wel in overeenstemming en niet in strijd is met vroegere Synodale besluiten omtrent de grenzen van Kerken en het niet vermengen van Kerken. Kerkenordening en Kerkverband.
2. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte)

stelt voor te bepalen, dat een dienaar des Woords, bij zijn vertrek naar een andere gemeente, aan zijne gemeente verbonden zal blijven tot op het oogenblik van zijne bevestiging in de gemeente, die hem heeft beroepen.

3. De Particuliere Synode van Friesland (noordelijk gedeelte) verzoekt als algemeenen regel voor de Kerken vast te stellen, dat, bij vertrek van een dienaar des Woords, het ontslag inga op een in het ontslag te noemen datum, welke dient samen te vallen met den dag, waarop hij, volgens overeenkomst met de Kerk die hem beriep, den dienst in deze Kerk zal aanvaarden, tenzij laatstgenoemde Kerk met den betrokken dienaar anders bepale; waarbij echter alsdan vastgesteld dient te worden, dat deze Kerk van bovengenoemden datum af de financiëele verplichtingen op zich neemt.
4. De Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Utrecht verzoekt een antwoord op de vraag: behoort het ontslag van eenen vertrekkenden dienaar des Woords in te gaan met het einde van zijn dienstwerk in de Kerk, die hij verlaat, of met de bevestiging in den dienst der Kerk, die hem ontvangt.
5. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte) spreekt, op voorstel van eene der Classen, de noodzakelijkheid uit om in de tractementen van de Dienaren des Woords, zoo noodig, verbetering te brengen, en verzoekt aan de Generale Synode dezelfde uitspraak te doen. Op verzoek der Classe Woerden legt zij hierbij over de regeling der Classis Woerden in zake predikantstractementen.

1°. Met betrekking tot de Kerkeraden. De Classe, zonder te willen treden in de rechten der plaatselijke Kerk en daargelaten het geval, dat een candidaat of predikant een geringer tractement voor zich genoegzaam acht, geeft aan de Kerkeraden in ernstige overweging:

a. geen beroep uit te brengen op een tractement van minder dan f 1000 — met vrije woning;

b. na vier-jarigen dienstdtijd van den dienaar des Woords, zoo mogelijk met jaarlijksche verhoogingen van f 50.— het tractement te brengen op f 1200.—.

2°. Met betrekking tot de Classe. Voor het geval dat eenige Kerk niet bij machte is het onder 1°. genoemde tractement bijeen te brengen en de hulp der andere Kerken in de Classe inroept, zal de Classe, na ernstig onderzoek, overwegen, of het tractement, met hare hulp, daarop te brengen zij.

Bij iedere aanvraag zal de Classe van te voren vaststellen, welk percentage van het totaal-bedrag der te verleenen hulp van iedere Kerk, die zich voor dat bepaalde geval tot wederopzegging toe tot hulp verbonden heeft, naar billijkheid verwacht mag worden.

3°. Bovenstaande regeling raakt allereerst de zwakke Kerken doch

tegelijk wordt aan de sterkere geadviseerd zulk eene regeling te treffen, die rekening houdt met de behoeften van het gezin en met den diensttijd van haren dienaar.

Bij de Kerkvisitatie worde hierop bijzonder gelet.

6. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte), overwegende, dat de kerkelijke bearbeiding van degenen, die in ons Vaderland buiten de waarheid leven, noodig en door Gods Woord geboden is, verzoekt eenen weg aan te wijzen, waarin de bestaande evangelisatiearbeid in Friesland, Drente, Noord-Brabant en Limburg weer, naar orde, den steun van alle Gereformeerde Kerken erlange, en dat zij haar opwekke dezen arbeid in eigen omgeving krachtig ter hand te nemen en classicaal en provinciaal te regelen.
7. De Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg overwegende, dat de kerkelijke bearbeiding van gedoopten, die in ons vaderland buiten kerkelijk verband leven, noodig en door Gods Woord geboden is, verzoekt eenen weg aan te wijzen, waarin de bestaande evangelisatie-arbeid in Friesland, Drente, Noord-Holland, Noord-Brabant en Limburg weer, naar orde, den steun van alle Gereformeerde Kerken erlange, en dat zij de Gereformeerde Kerken vermane, dezen arbeid in eigen omgeving krachtig ter hand nemen en classicaal en provinciaal te regelen.
8. De Classe Grootegast, kennis genomen hebbende van het besluit der Particuliere Synode van Groningen, vooralsnog niet in te gaan op het voorstel van de Classe Grootegast: „de Classe, gelet op de ingevoerde splitsing van twee provinciën in twee Particuliere Synoden; oordeelende, dat eene vertegenwoordiging der Kerken op de generale Synode, naar den maatstaf van het getal der Kerken, recht en billijk is, spreekt de wenschelijkheid uit, dat eene dusdanige vertegenwoordiging verkregen worde, waarbij het getal der kleinste provincies tot maatstaf worde genomen; en verzoekt de Particuliere Synode deze zaak voor te dragen aan de Generale Synode, met dien verstande, dat ook bij de generale deputaatschappen deze vertegenwoordiging worde toegepast”; verzoekt de Generale Synode, om òf terug te komen op de indeeling van Friesland en Zuid-Holland in twee Particuliere Synoden (een Noordelijk en een Zuidelijk gedeelte), òf eene indeeling te ontwerpen, die met het oog op de andere provincies meer billijk is.

P

Rapport van de archiefbewarende Kerk van Amsterdam.

Archief

Q

1. Rapport van de leden van het moderamen der Generale Synode van Utrecht van 1905. Varia.

2. Schrijven van den Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Brielle.

R

Rapport van de Classe 's Gravenhage over het houden van een bededag of bedestond.

S

Verzoek van de Classe Workum om wegneming van een bestaand bezwaar tegen de opheffing van „de Kerkelijke Kas”.

ART. 8.

Voorstel tot verandering van werkwijze.

Aan de orde komt eerst punt A. 1 van het Agendum, de voorstellen van de Particuliere Synoden van N.-Brabant en Limburg en van die van Overijssel, rakende de wijze van arbeiden der Synode.

Na breede discussie, wordt aangenomen een voorstel van br. Kortlang, luidende: de Synode, gehoord de discussiën, besluit de voorstellen der Particuliere Synoden van N.-Brabant en Limburg en van Overijssel niet verder te bespreken en bij haren arbeid de tot dusver gebruikelijke wijze van werken te blijven volgen.

ART. 9.

Duur der zittingen.

Wordt besloten de zittingen der Synode te doen duren: telkens des voorm. van 9 tot 12 en des namiddags van 1 tot 4 uur.

Aan het Moderamen en twee der adviseerende leden wordt opgedragen, de Synode ná de pauze te dienen met een voorstel voor de saamstelling der Commissies van advies en voor de verdeeling van de stof van het Agendum voor den arbeid dezer Commissiën.

ART. 10.

Persverslag.

Met de zorg voor het persverslag worden belast Ds. MEIJER van Kollum en Ds. WIJMENGA van Amsterdam; met die voor het verslag ten behoeve van 't Kerkblad Ds. DONNER van Amersfoort.

ART. 11.

Commissiën van advies.

Op voorstel van 't Moderamen en de daaraan toegevoegde advis. leden, de Proff. BOUWMAN en RUTGERS, worden volgenderwijs de punten van het Agendum verdeeld, en de Commissiën van advies saamgesteld:

Groep I omvat B. 7 en 8; C. 5; D. 1—12; M. 9, 11, 13, 16, 17 en 18 en O. 1. De Commissie van advies voor deze punten bestaat uit DD. BOUMA, BREUKELAAR, GEERDS (belast met de saamroeping) en KLAARHAMER en de Ouderl.: de MILDT, MUISWINKEL, MULDER, SINGELS en

VAN ZANTEN; aan wie als præadvis. leden worden toegevoegd de Proff. BOUWMAN en RUTGERS.

Groep II omvat de punten C, 1, 2, 3, 4, 6 en 7; E, 1—3; G, 1—4; I, 1—4; K, 1 en 2; M, 6 en 7; O, 8. Hierover zal rapporteeren een Commissie, bestaande uit DD. BOSCH, VAN DER MUNNIK (met de saamroeping belast) RUDOLPH en SMITT, en de Ouderl. van DRIMMELEN, HIENSCH, KORTLANG, RUNIA en ZEELTE, met de Proff. KUYPER en LINDEBOOM als præadviseurs.

Groep III bestaat uit de punten F, 1—6, 7—13 en 14; J, 1—4; M, 4; O, 2—4, 5 en de letters P en Q; de Commissie, die hierover te adviseeren heeft, uit DD. GOEDBLOED, (met de saamr. belast), LANDWEHR, MEIJER en SCHOT, en de Ouderl. BREMMER, KOSTER PLANTENGA, REITSMA en UBBENS, met, als præadviseurs, de Proff. BIESTERVELD en NOORDT Zij.

Groep IV omvat: B, 1—6; L, 1—6; M, 1—3, 8, 10, 12, 14 en 15; N en O, 6 en 7. Deze punten worden toegewezen aan DD. TEN HOOR, VAN KASTEELE, KEIZER en VAN SCHELVEN (met de saamroeping belast) en de Ouderlingen BOUWMAN, HOOGENKAMP, PEEREBOOM en VERKUIL, aan wie Prof. GEESINK als præadviseur wordt toegevoegd.

Als groep V, eindelijk, worden saamgevoegd de punten sub H, 1—5 en 6 en M, 5. Hierover zullen adviseeren DD. DIJKSTRA (belast met de saamroeping) SCHEPS, SLUIJTER en WAGENAAR, en de Ouderl. BEEKMAN, DORENBOS, VAN DIJKEN, HULSTEIJN en LOUWERSE, met de Proff. BAVINCK en HONIG als præadviseurs.

ART. 12.

Ten einde de Commissiën van advies in de gelegenheid te stellen, den arbeid voor de eerstvolgende zitting voor te bereiden, wordt besloten den volgenden dag (Woensdag) geen zittingen te houden. Tijd van arbeiden.

ART. 13.

De Præses doet voorlezing van de namen der Afgevaardigden van Buitenlandsche kerken. Afgevaardigden van Buitenlandsche Kerken.

Gedeputeerd werden naar deze Synode: door de Algem. Classicale Vergadering van de Oud-gereformeerde Kerk in Pruisen Dr. JÄGER van Emden en Ds. KOLTHOFF van Veldhuizen, die nog niet tegenwoordig zijn;

door de General Assembly of the Free Church of Scotland: Rev. Prof. MOORE en Mr. J. THOMSON-GREIG, van wie eerstgenoemde reeds ter Synode is;

door de Original Secession Church of Scotland: Prof. MORTON, die eveneens reeds aanwezig is;

door de Presbyterian Church of England: Rev. Dr. A. DE VLIENER, die mede reeds present is;

en door The General Assembly of the Calvinistic Methodists van Wales: Mr. EDWARD JONES en Rev. LEWIS ELLIS, die dusver nog niet arriveerden.

De reeds aanwezige buitenlandsche Afgevaardigden worden door den Præses uitgenoodigd, in de namiddagzitting van a.s. Donderdag het woord tot de Synode te richten, waarbij Ds. BRUMMELKAMP de toespraken van de Engelsche en Schotsche Afgevaardigden vertolken zal, en Prof. LINDEBOOM de Afgev. van de Kerken in Pruisen, Prof. BAVINCK die uit Engeland en Schotland zal beantwoorden.

ART. 14.

Nadat den verschillenden Commissiën hare vergaderlokalen zijn aangewezen, sluit de Præses de zitting.

Zitting van Donderdag, 20 Augustus 1908.

ART. 15.

Appel-nominaal.

De Præses houdt appel-nominaal, waaruit blijkt, dat Ds. RUDOLPH en Ouderling JAN VAN ZANTEN vervangen zijn door hunne secundi: Ds. J. J. IMPETA en Ouderling C. J. VAN VEEN, die instemming met de Formulieren van Eenigheid betuigen.

Ouderling F. KORTLANG bericht, dat hij door ongesteldheid verhinderd is, deze zitting bij te wonen.

De Broeders Prof. J. JÄGER van Emden en Ds. KOLTHOFF van Veldhuizen overhandigen hun lastbrief als afgevaardigden van de Algemeene Classicale vergadering van de Oud-Gereformeerde Kerk in Pruisen, en worden door den Præses begroet.

ART. 16.

De notulen van de vorige zitting worden gearresteerd.

ART. 17.

Mededeelingen van den Præses.

De Præses deelt mede, dat ingekomen zijn voor het Archief: twee exemplaren van het Verslag der Nationale Vereeniging voor Gereformeerd voorbereidend Hooger Onderwijs, met begeleidend schrijven. Met dankzegging voor de toezending, wordt een en ander voor kennisgeving aangenomen.

De Præses deelt verder mede, dat bericht is ingekomen van Ds. P. A. E. SILLEVIS-SMITT van Rotterdam, dat ZEerw. niet zal kunnen optreden als rapporteur van de Deputaten voor de oefening van het verband van de Gereformeerde kerken met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.

ART. 18.

Op voorstel van den Praeses, worden van het Agendum C 7 en R nog in handen gesteld van de 2de Commissie van praeadvies, M 17 en 18 in handen van de 1ste Commissie, J 5 in handen der 3de Commissie, aan wie ook wordt gegeven L 4, dat bij de 4de Commissie was gesteld.

ART. 19.

De Synode verzoekt, op voorstel van den Praeses, de Broeders Ds. W. H. VAN LOON en Ouderling W. VAN AARDENNE, om met den Assessor, Ds. W. DOORN, de financiële zaken van deze Vergadering te regelen. Deze Broeders hebben dit verzoek ingewilligd.

Financiële commissie.

ART. 20.

Er wordt besloten, Zaterdag en Maandag geen zitting te houden.

ART. 21.

Ds. W. BREUKELAAR rapporteert over M 11 van het Agendum, het bezwaarschrift van de Broeders A. DE KRAKER c. s., leden van de Kerk van Zaamslag A, tegen de weigerachtigheid van hun Kerkeraad, om hun attestaties af te geven naar de Kerk van Zaamslag B. (Bijlage I).

Bezwaarschrift van A. de Kraker c. s.

Na breede discussie, vereenigt de Synode zich met de volgende conclusiën van het rapport: de Generale Synode, gelezen hebbende het bezwaarschrift van Br. A. DE KRAKER c. s., verzoekende, den Kerkeraad van Zaamslag A te gelasten de afgifte van attestatie, — is van oordeel, *a.* dat het overgaan van leden der Kerk van het eene naar het andere deel, ter plaatse, waar de Kerk nog gedeeld is, zoo-veel mogelijk behoort te worden tegengegaan, tenzij er billijke redenen zijn, die daartoe dringen, en dit met wederzijdsche bewilliging kan geschieden; *b.* dat echter de Kerkeraden, als een lid der gemeente, gezond in het geloof en onbesproken in den wandel, beslist zijn wil uitspreekt, om over te gaan en daarbij volhardt, aan zulk een lid ten slotte ter wille behooren te zijn; *c.* dat hierbij evenwel niet van opvragen of medegeven eener attestatie, in den zin van Art. 82 K. O., sprake behoort te wezen, wijl zulk een lid niet naar elders vertrekt, en dat derhalve de weigering van den Kerkeraad van Zaamslag A om attestatie af te geven aan Br. A. DE KRAKER c. s., niet in strijd is met eenige kerkelijke bepaling; — en besluit mitsdien:

1^e niet te voldoen aan het verzoek van de Broeders A. DE KRAKER c. s.;

2° van dit oordeel en dit besluit aan de Broeders A. de KRAKER c. s. en den Kerkeraad van Zaamslag A kennis te geven.

ART. 22.

Bezwaarschrift van
M. Ritzema Sr.

Ouderling J. SINGELS brengt rapport uit over M 9 van het Agendum: het bezwaarschrift van Broeder M. RITZEMA Sr. te Leens, die er tegen opkomt, dat de Kerkeraad, toen bij een verkiezing voor twee ouderlingen, drie personen evenveel stemmen verkregen, niet de twee oudsten voor gekozen rekende. (Bijlage II).

Volgens het advies der Commissie, besluit de Synode, a. dat zij acht, dat bij de eerst gehouden stemming, waarbij *drie* broeders voor *twee* vacaturen een gelijk aantal stemmen verkregen, niemand gekozen is; b. dat er geenerlei kerkelijk besluit ligt, dat in zulke gevallen de oudste in jaren zou gekozen geacht worden, en dat, zoo al zulk een usance gold, die alleen moet worden toegepast, als twee Broeders voor ééne vacature een gelijk aantal stemmen op zich hadden vereenigd; c. dat zulks bij politieke verkiezingen berust op een Artikel in de Wet, en dit geen regel stelt voor kerkelijke verkiezingen; en d. dat er geen enkele kerkrechtelijke grond is, om de tweede stemming ongeldig te verklaren; e. van deze conclusiën bericht te zenden aan Br. RITZEMA en aan den Kerkeraad van Leens.

ART. 23.

Protest van Mevr. J.
Cazemier-Looman.

Namens de 1ste Commissie rapporteert Ds. W. H. GISPEN Jr. over M 17 van het Agendum; het protest van zuster J. CAZEMIER-LOOMAN, lid van de Gereformeerde Kerk van Amsterdam, tegen handelingen van de Classis Enumatil, in zake Ds. O. CAZEMIER, vroeger te Oldekerk. Daar het der Commissie is gebleken, dat genoemd protest niet gediend heeft in eenige mindere vergadering, waartoe de Kerk van Oldekerk behoort, adviseert de Commissie, dit protest niet in behandeling te nemen, en daarvan bericht te zenden aan genoemde zuster.

Alzoo besluit de Synode.

ART. 24.

Doop van kinderen
van „doopleden”.

Over B. 7 brengt Ds. L. BOUMA rapport uit. Het geldt de vraag van de Classis Kollum: welke is de goede praktijk, naar Gereformeerde belijdenis, in zake den doop van kinderen van doopleden: òf zulke ouders zelven laten staan over den doop hunner kinderen, òf in zulke gevallen getuigen vergen in plaats der ouders, òf den doop uitstellen tot na het belijdenis-doen der ouders.

Na breedvoerige bespreking wordt deze vraag tot nadere adstructie door den rapporteur teruggenomen. (Bijlage IV.)

ART. 25.

Roeping der Kerken
om de Theologische
School te onderhouden

Ds. P. J. W. KLAARHAMER brengt rapport uit over de vraag van de Classis Hallum, C 5 van het Agendum. (Bijlage V).

De Synode besluit, naar het advies, aan de Classis Hallum te antwoorden, *a.* dat, zoo de extra-collecte in 1907 noodig was, door het niet geregeld houden van twee collecten voor de instandhouding der Theol. School, er geen sprake kon zijn van onbillijkheid in de gemaakte bepaling, maar wel van afkeurenswaardige nalatigheid van sommige Kerken; *b.* dat een Generale Synode de bevoegdheid mist, om de Kerken in zake finantieele aangelegenheden te binden, tenzij dan voor uitgaven, die rechtstreeks uit het kerkverband zelf voortvloeien, zooals de gewone onkosten, veroorzaakt door het samenkomen eener Generale Synode; *c.* dat de Kerken zedelijk gebonden zijn en zich in de conscientie voor God behooren gebonden te gevoelen, tot het voldoen van wat haar Theologische School kost, aangezien zij zelve tot het instandhouden van deze School besloten hebben; *d.* dat derhalve, zoolang deze School, met goedvinden der Kerken, voor haar rekening blijft bestaan, geen Kerk, door zich te onttrekken, de zusterkerken mag bezwaren; en *e.* dat derhalve de Generale Synode, met de Classis Hallum, haar leedwezen uitspreekt over de afkeuringswaardige nalatigheid van sommige Kerken in deze, en haar dringend opwekt, om voortaan te handelen naar het te zamen genomen besluit, overeenkomstig hare belofte, uitgedrukt in den credentiebrief harer afgevaardigden ter meerdere vergaderingen.

ART. 26.

Prof. JÄGER spreekt namens de Kerken die hem afvaardigden, een hartelijk woord tot de Synode (Bijlage VI), en wordt beantwoord door Prof. LINDEBOOM, die in zijne toespraak wees op de eenheid des geloofs en der liefde met de Oost-Friesche Kerken, en op het verblijdende getuigenis van den geestelijken wasdom in die Kerken.

Toespraak van Prof. Jäger.

ART. 27.

Door Ouderling de MILDT wordt rapport uitgebracht aangaande M 18 van het Agendum: het bezwaarschrift van Broeder J. BOLTJES, lid van de Geref. Kerk van Groningen B., die protesteert tegen de besluiten van Kerkeraad, Classis en Particuliere Synode, in zake zijne bezwaren: *a.* tegen de bevestiging van br. W. GRAAFHUIS als ouderling, en *b.* tegen br. W. GRAAFHUIS, nadat deze als ouderling bevestigd was; en verzoekt, dat de Generale Synode die zaken op nieuw zal onderzoeken. (Bijlage VII).

Bezwaarschrift van J. Boltjes.

De Synode besluit, volgens het advies, *a.* de uitspraken van Kerkeraad, Classis en Particuliere Synode van Groningen, 1907, te bevestigen en *b.* br. J. BOLTJES met allen ernst aan te raden, br. W. GRAAFHUIS als ouderling te erkennen, en voortaan niet te weigeren, met de leden van den Kerkeraad aan te zitten aan de Tafel des Heeren.

ART. 28.

Vragen van M. Aarnouts over het „vroege” doopen.

Ds. W. BREUKELAAR rapporteert in zake B 8: de vragen van br. M. AARNOUTS van Enkhuizen. Deze Broeder vraagt, dat de Generale Synode aantoonde uit Gods Woord, dat de doop der jonge kinderen moet toebediend worden den eersten Zondag na de geboorte, en dan dien doop op den eersten Zondag voor „heel de Gereformeerde Kerk” van Nederland vast te stellen. De Commissie adviseert, *a.* dat de Generale Synode uitspreke, dat de zaak van den doop der kinderen in Art. 56 K. O. genoegzaam geregeld is, *b.* dat van deze uitspraak aan br. M. AARNOUTS worde kennis gegeven.

Aldus wordt besloten. (Bijlage VIII).

ART. 29.

Kerkblad.

Ds. J. D. v. D. MUNNIK leest het rapport van br. KORTLANG voor aangaande het rapport van de Deputaten voor de uitgave van het Kerkblad, en de voorstellen van de Particuliere Synodes van Zuid-Holland (N. Ged.), Zuid-Holland (Z. Ged.) en Groningen. I, 1, 2, 3, 4 van het Agendum. (Bijl. IX).

De Synode besluit: de deputaten voor de uitgave van het Kerkblad dank te zeggen voor hun arbeid, de voorstellen van de drie genoemde Particuliere Synodes niet aan te nemen; maar, naar het advies der Commissie, de uitgave van het Kerkblad niet geheel te staken; dat blad, ook met het oog op de aanzienlijke kosten, in den regel slechts éénmaal 's jaars te doen verschijnen, doch der redactie vrijheid te geven om, mochten de omstandigheden zulks vereischen, van dezen regel af te wijken.

ART. 30.

Toespraak van en tot de Schotsche en Engelsche afgevaardigden.

Achtereenvolgens wordt het woord gevoerd door Rev. Prof. MOORE voor de General Assembly of the Free Church of Scotland (Bijlage X). Prof. MORTON voor de Original Secession Church of Scotland (Bijlage XI) en Rev. Ds. A. DE VLIIEGER voor de Presbyterian Church of England (Bijlage XI^a). De Engelsche toespraken werden zeer welwillend door den Heer Ds. A. BRUMMELKAMP van 's Gravenhage vertolkt.

Namens de Synode beantwoordde Prof. BAVINCK de Schotsche en Engelsche broeders. Z.H.Gel. wees op het verblijdende van de tegenwoordigheid der buitenlandsche broederen, dat ons herinnert aan onze gemeenschap in het lichaam van Christus, en aan onze gemeenschap des geloofs in den steeds heviger wordenden strijd tegen het ongeloof. Hij vestigde de aandacht op een verblijdende herleving van het gevoel van behoefte aan den godsdienst, van een versterkt sociaal besef in den arbeid in Gods Koninkrijk en van den zendingsarbeid. Met een

opwekking tot getrouwheid en met hartelijke zegenbede eindigde hij zijn toespraak.

Na gezang en dankzegging sluit de Præses deze zitting.

Zitting van Vrijdag 21 Augustus 1908.

ART. 31.

De zitting wordt door den Præses op de gebruikelijke wijze geopend.

Bij het lezen van de presentielijst blijkt, dat voor Z.-Holland (Noordel. ged.) de Primus-afgevaardigde, Ds. R. J. W. RUDOLPH, weer zitting nam, in plaats van zijn secundus Ds. J. J. IMPETA; dat voor Gelderland de primus-Ouderling, F. KORTLANG, plaats nam voor zijn secundus H. RIETBERG, en dat eveneens de secundus-ouderling van Utrecht, br. C. J. VAN VEEN, werd vervangen door den primus, br. JAN VAN ZANTEN.

ART. 32.

De notulen der voorgaande zitting worden voorgelezen. Prof. LINDEBOOM wenscht daarin, bij de vermelding van 't schrijven der Nationale Vereeniging voor voorbereidend geref. Hooger Onderwijs, nog opgenomen te hebben den hoofdinhoud van dat schrijven, met name de verzekering dat de Vereeniging op hoogen prijs stelt de belangstelling en den steun van de Generale Synode. Br. VERKUIL stelt voor de notulen overeenkomstig het advies van Prof. LINDEBOOM aan te vullen. Dit voorstel vindt echter geen steun. De notulen worden zonder eenige wijziging gearresteerd. Aanmerking op Art. 17.

Prof. LINDEBOOM en Prof. NOORDTZIJ verzoeken aanteekening in de notulen, dat zij geadviseerd hebben tegen de niet-opneming in de Acta van de door den Præses medegedeelde slotregelen van de missive der Nationale Vereeniging voor Ger. voorbereidend H. O., waarin de hoofdinhoud is uitgedrukt; onder verwijzing o.m. naar de in de Acta G. S. (1893, Bijl. IV, bl. 16; 1896. Art. 170 bl. 109 en Bijl. G.G.; en 1899, Art. 131, bl. 64) wèl opgenomen, òf in hoofdzaak vermelde adressen van onderscheidene corporatiën van de Generale Synode.

ART. 33.

De Praeses deelt mede, dat ingekomen is een schrijven van br. M. J. C. BESSELAAR c.s. te Rotterdam en een missive van br. H. MOORLAG c.s. te Groningen. Deze stukken worden gesteld in handen resp. van de 1ste en de 4de Commissie van advies.

ART. 34.

- Aan de orde komen thans eenige zaken rakende de Zending.
- Zendingszaken.** Namens Commissie V, rapporteert Ds. HANIA allereerst over punt H, 2 van 't Agendum: Verzoekschrift van de missionaire arbeiders op Java inzake steun voor hun bibliotheek en voor de kosten van hunne vergaderingen.
- De conclusiën van het Rapport (Bijlage XIII) luidende: de Synode besluite,
- a. om ten behoeve van de zendingsbibliotheek op Java weer f 200 per jaar beschikbaar te stellen voor de Algemeene Vergadering, en
 - b. om f 100 per jaar toe te staan ter bestrijding van de kosten der Algem. Vergaderingen naar Art. 15 der Zendingsorde, worden met algemeene stemmen aangenomen.
- Mevr. de Wed. Huijsin.** Vervolgens rapporteert Ds. HANIA over het verzoek van Mevr. de Wed. D. HUIJSING, dat de Synode haar gedurende de jaren 1908 tot 1911 met gelijk subsidie steune als gedurende de jaren 1905 tot 1908. (Zie Rapport over de Zending § 24 sub. 4). (Bijl. XIV).
- De conclusie van 't Rapport, strekkend tot inwilliging van het verzoek van Mevr. HUIJSING, wordt met algemeene stemmen aangenomen.
- Zendingsconsulaat.** Dezelfde commissie rapporteert over H, 3 van 't Agendum: „voorstel van de missionaire arbeiders, in verband met de instelling van 't Zendingsconsulaat op Java”. (Bijl. XV.)
- De conclusien, die, na eenige wijziging van conclusie 3, aldus luiden:
- a. dat de Synode Dr. BARON VAN BOETSELAER officieel benoeme tot Consul voor de Zending der Geref. Kerken in Nederland;
 - b. dat zij hem machtige om elke zaak, die hem opgedragen wordt, overeenkomstig die opdracht te behartigen;
 - c. dat aan de te benoemen Deputaten opgedragen worde hiervan kennis te geven aan Dr. VAN BOETZELAER; en
 - d. dat zij aan hare te benoemen Generale Deputaten opdrage de regeling van de bijdrage in de kosten, die aan deze zaak verbonden zijn,
- worden met algemeene stemmen aangenomen.
- „Dienaar in reserve”.** Nòg wordt door Commissie V gerapporteerd aangaande no. 6 der voorstellen van Deputaten voor de Zending (Zend. Rapport § 24): „de uitzending van een missionair Dienaar in reserve”.
- De conclusiën, luidende:
- a. Deputaten dank te zeggen voor den arbeid in deze zaak verricht;
 - b. zich te vereenigen met het advies van Deputaten voor de Zending sub e pag. 22 van hun rapport, t.w. dat men de zaak van een Dienaar in reserve *voorloopig* late rusten,
- worden met algemeene stemmen aangenomen.

ART. 35.

Rev. JONKER, VAN PATERSON, Afgevaardigde van de Christelijke Geref. Kerk in N. Amerika, die inmiddels ter vergadering kwam, wordt door den Præses aan de Synode voorgesteld en met een enkel woord welkom geheeten.

Ds. Jonker van Paterson begroet.

ART. 36.

Aan de orde komt thans litt. H, no. 6 van het Agendum: „Rapport van de Deputaten voor de zending onder de Joden”. (Bijl. XVI).

Zending onder de Joden.

Namens commissie V, rapporteert daarover Ds. L. M. A. SCHEPS. (zie bijl. XVI^a).

De conclusiën van het Rapport luiden aldus:

Onder dankzegging voor hunnen arbeid,

- a. de handelingen der deputaten goed te keuren;
- b. deputaten voor het financieel beheer te déchargeeren;
- c. aan deputaten hun verzoek om 200 gedrukte exemplaren van hun rapport in te willigen.

Ten aanzien van het door deputaten gedane voorstel, adviseert de Commissie, daarop niet in te gaan, maar te besluiten:

1. deputaten in opdracht te geven, dat zij voortgaan de zaak der Zending onder de Joden door geschriften en spreekbeurten te bepleiten;
2. om voort te gaan met de oprichting te bevorderen van plaatselijke Zendingscomité's, uitgaande van den Raad der plaatselijke kerk tot bearbeiding van de Joden binnen hun ressort, en deze te steunen;
3. den deputaten volmacht te geven, om, wanneer zich een in de Oostersche talen bijzonder bekwaam en voor dezen arbeid zeer geschikt candidaat in de theologie aanbiedt, om zich aan de Zending onder de Joden te wijden, dezen tot nadere toerusting financieel te steunen, en de aandacht der h.i. hiertoe geschikte kerken op hem te vestigen.

Eindelijk benoeme de Synode drie deputaten, die ook zelf de financieele administratie voeren, ten einde alzoo worde bespaard het honorarium dat tot dusverre werd betaald.

Overeenkomstig deze conclusiën wordt door de Synode besloten.

ART. 37.

Over het punt voorkomende op het Agendum onder Litt. Q., „Rapport van 't Moderamen der Generale Synode van Utrecht”, wordt, namens comm. III, gerapporteerd door br. J. PLANTENGA (Bijl. XVII).

Moderamen van de Generale Synode van 1905.

De conclusiën van 't rapport luiden:

- 1°. De in het Rapport van 't Moderamen der Gen. Synode van Utrecht gedane mededeeling, dat voldaan is aan de verleende opdracht tot het vaststellen van de Notulen der laatste zittingen van de Synode,

het bezorgen der uitgave van de Acta, het achter die Acta opnemen eener lijst van de Gereformeerde Kerken in Nederland en het afdrukken van de herziene Kerkenorde, alsmede het opnemen der rekening en het déchargeeren van de financiëele commissie dier Synode, voor kennisgeving aan te nemen, met dankzegging aan genoemd Moderamen voor den verrichten arbeid.

- Kerk van Brielle. 2°. *goed te keuren* de wijze, waarop het moderamen uitvoering heeft gegeven aan het besluit der Synode van Utrecht, genomen naar aanleiding van het verzoek van de kerk van Brielle (art. 115 der Acta); alzoo te *bekrachten* de gevoteerde uitgave eener som van f 406,74 voor reparatie van het kerkgebouw te Brielle, en de verbintenis tot terugbetaling dezer som op *deze* Generale Synode, aan den Broeder, die gemeld bedrag tegen rente heeft voorgeschoten;
- 3°. *aan te nemen* het voorstel dat, op grond van de wenschelijkheid dat de kerk van den Briel eigenares worde van het aldaar bestaand kerkgebouw, door Dep. van genoemd Moderamen, Deputaten, van de Cl. Brielle en van de kerk van Brielle gemeenschappelijk is geformuleerd, om te dezer Gen. Syn. te brengen, en dat luidt als volgt:
„Het kerkgebouw te Brielle wordt in eigendom overgedragen aan de Gereformeerde kerk aldaar, onder verbintenis, dat het nooit aan zijn bestemming zal worden onttrokken noch met hypotheek bezwaard, zonder toestemming van de Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland. De gezamenlijke Gereformeerde kerken in Nederland zullen, te beginnen met 1908, jaarlijks aan de kerk van Brielle uitkeeren eene som van f 100 ter aflossing van de op dat gebouw rustende hypotheek, welke nu nog bedraagt f 1900, tenzij de kerk van Brielle door den zegen des Heeren in staat mocht worden gesteld, om zelve die schuld af te doen.

Op elke Generale Synode zal de Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) dienaangaande rapport uitbrengen.”

Met algemeene stemmen worden deze conclusies aangenomen.

ART. 38.

Deputaten voor het
peremptoir examen in
Bentheim.

Commissie IV rapporteert, bij monde van Ds. VAN KASTEEL over de punten van 't Agendum: L, 2 en 3; N, en O, 6 en 7.

De conclusiën van 't Rapport over litt. L. 2 (Bijl. XVIII) „Rapport van de deputaten voor het bijwonen van peremptoire examens in Bentheim en Oost-Friesland”, luidend: *a.* het bericht van Deputaten voor kennisgeving aan te nemen, en *b.* de Deputaten ad hoc te continueeren op één na, en in plaats van Ds. L. KUIPER, die van Hoogeveen naar de kerk van Enkhuizen vertrok, te benoemen Ds. TH. OEGEMA te Hoogeveen”,

worden met algemeene stemmen aangenomen.

Batavia en Soerabaja.

Aangaande L, 3: „Rapport van de Classis 's Gravenhage over hare

buitenkerken te Batavia en te Soerabaja", rapporteert de commissie, dat zoodanig rapport bij haar niet ingekomen is, en adviseert ze, bij eventueele ontvangst van dit Rapport, het te stellen in handen van de commissie van advies voor de onderwerpen die betrekking hebben op de Zending.

Conform dit advies wordt besloten.

De Assessor deelt mede, dat de classis 's Hage een Concept-regeling voor de kerk-visitatie aan de kerken van Batavia en Soerabaya toezond, doch daarop dusver nog geen antwoord ontving.

De conclusiën derzelfde commissie over Litt. N: „Rapport van den kerkeraad van Utrecht in zake de kerken van min-vaste formatie (Rapport zie Bijl. XIX) worden, met het oog op enkele gewenschte wijzigingen, aangehouden tot na de Pauze.

ART. 39.

De Præses deelt mede dat de Afgev. der kerken van Bentheim en Oost-Friesland: Prof. JÄGER en Ds. KOLTHOFF, de Synode moeten verlaten. Hij brengt den dank dezer broederen voor de genoten gastvrijheid aan de Synode over, en roept hun een hartelijk „vaarwel" toe met vele heilbeden voor het welzijn en den bloei hunner kerken.

Inmiddels verscheen ter Synode Rev. Dr. LEWIS ELLIS, afgevaardigde van de Calvinistic Methodist Church in Wales, die door den Præses aan de Synode voorgesteld en welkom geheeten wordt.

ART. 40.

Na de pauze ontvangt Ds. VAN KASTEEL opnieuw het woord, om voorlezing te doen van de gewijzigde conclusiën in zake Litt. N. (Bijl. XIX^a en XIX^b).

De conclusiën luiden nu:

- a. aan de kerk van Utrecht dank te zeggen voor de wijze, waarop door haar deze zaak is behandeld;
- b. de blijdschap der Generale Synode uit te spreken, dat de onderhandelingen op zulk een wijze zijn gevoerd geworden, dat ze hope bieden op bereiking van het gewenschte doel;
- c. en aan de kerk van Utrecht, welke tot dusver de zaak met goeden uitslag heeft behartigd, opdracht te geven, om met „de Gereformeerde Gemeenten in Nederland" onderhandelingen te voeren, evenals met alle Gemeenten, die de Gereformeerde belijdenis houden, en niet met ons in kerkelijk verband leven.

Met algemeene stemmen wordt conform deze conclusiën besloten.

Ds. VAN KASTEEL rapporteert vervolgens over litt. O, 6 en 7. De voorstellen der Particuliere Synodes van Z. Holland (Noordel. ged.) en van N. Brabant en Limburg, dat de Generale Synode een weg aanwijze, waarin de bestaande Evangelisatie-arbeid in Friesland, Drente,

Kerken van min vaste formatie.

Afscheid van de afgevaardigden uit Bentheim.

Afgevaardigde uit Wales verwelkomd.

Kerken van min vaste formatie.

Evangelisatie.

N. Holland, N. Brabant en Limburg weer naar orde den steun van alle Geref. Kerken erlange, en dat zij de Geref. Kerken vermane of opwekke dezen arbeid in eigen omgeving krachtig ter hand te nemen en classicaal en provinciaal te regelen.

De conclusiën van het Rapport strekken om te besluiten:

dat de Generale Synode hare hartelijke instemming betuige met het denkbeeld, hieraan ten grondslag liggende, dat de kerkelijke bearbeiding van degenen, die in ons vaderland van het Evangelie vervreemd zijn, of buiten kerkelijk verband leven, noodig en door Gods Woord geboden is;

doch tevens als haar oordeel uitspreke, dat die arbeid dient uit te gaan van de plaatselijke kerk, die zoowel door nabuurschap als anderszins daartoe meest is aangewezen, waarbij Classis en Provincie haren steun hebben te verleen, terwijl de weg open blijft om ook buiten de Provincie steun te zoeken, welke gedragslijn — gelijk ons bij de besprekingen in Uwe Commissie bleek, — reeds in een tweetal Provinciën — Noord-Holland en eenigermate ook in Groningen — gevolgd wordt.

Overeenkomstig dit advies wordt met algemeene stemmen besloten.

Bezwaarschrift
van H. Moorlag c. a.

Ten slotte rapporteert Ds. VAN KASTEEL over litt. M, 15: Bezwaarschrift van H. MOORLAG en 3 anderen te Groningen tegen het besluit der Classis Groningen tot losmaking van wijlen Ds. J. LANGHOUT van de kerk van Groningen B, in 1906, alsmede tegen het laten voortduren van de schorsing tot 3 maanden na de losmaking.

De conclusie van 't Rapport (zie Bijlage XX) luidt: De Generale Synode besluite, aan de protesterende broeders te berichten, dat zij geen grond vindt om de besluiten der Classis Groningen en der Particuliere Synode van de Provincie Groningen in deze zaak af te keuren, en dat zij hoopt, dat de broeders MOORLAG c.s. zich aan deze beslissing zullen conformeeren, mede uit piëteit voor de nagedachtenis van br. LANGHOUT; en voorts afschrift van deze beslissing te zenden aan de Classis Groningen en aan de Particuliere Synode der Provincie Groningen.

Conform deze conclusie wordt besloten.

ART. 41.

Rapport aangaande de
Theologische School

Ds. A. M. DONNER doet voorlezing van het Rapport van Deputaten-Curatoren voor de Theol. School. (Bijlage XXI).

Met dankzegging aan den Rapporteur wordt het Rapport, ter fine van præadvies gesteld in handen van commissie II.

ART. 42.

Toespraak van Ds. P.
Jonker van Paterson.

De Præses geeft thans gelegenheid aan Ds. P. JONKER VAN PATERSON, afgevaardigde van de Chr. Geref. Kerk van N. Amerika, om namens zijne kerk de Synode toe te spreken.

Ds. JONKER, die 24 jaar geleden het Vaderland verliet, zonder te vermoeden, dat hij in N. Amerika zou geroepen worden tot den dienst des Woords, begint met te zeggen, dat het hem een groote eere is, als plaatsvervanger van Ds. DE JONG, die tot Hoogleeraar benoemd werd, aan de kerken in Nederland de hartelijke groete te mogen overbrengen van de Christ. Ref. Church in Noord-Amerika.

De Christel. Geref. kerk in N. Am., die steeds met bijzondere belangstelling het leven en den arbeid der Geref. kerken in Nederland blijft volgen, breidt zich van jaar tot jaar uit, ook door de voortdurende immigratie.

Ze telt thans 10 Classen. Vijf van haar Dienaren wijden zich aan de Inwendige Zending. Twee arbeiden in de Zending onder de Indianen. Ze worden daarin bijgestaan door een dozijn helpers. Ze bedient zich in haar Zendingswerk, evenals de kerken van Nederland, ook van den Medischen hulpdienst.

Aan haar Theol. School zijn litterarische en Theol. opleiding vereenigd. Aan de eerste zijn 4 cursussen verbonden, die zoowel door vrouwen als door mannen bezocht worden, en door de opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen, grooten dienst bewijzen aan het Christel. Onderwijs.

Aan de Theol. opleiding arbeiden 4 Professoren.

De litterarische Afdeeling telt er elf.

Beide afdeelingen saam tellen 200 studenten. Het Schoolgebouw werd te klein.

Tot Zending onder de Joden kon het dusver nog niet komen.

Wat het Christelijk onderwijs aangaat — zijn ontwikkeling zou stellig nog voorspoediger zijn, indien de voorstanders van bijzondere Scholen niet gedwongen waren ook de Staatsscholen te helpen onderhouden. Toch is de dubbele last niet te zwaar. De gereformeerden onderhouden thans 26 Scholen met 6000 Scholieren.

Hoezeer de Chr. geref. Kerk in N. Amerika mée leeft met de Geref. kerken in Nederland, en hoe dankbaar zij winste doet met haar arbeid, blijkt o.a. hieruit, dat zij op het voorbeeld der Holl. kerken, Art. 36 der Confessie herzag, en dat ze de conclusiën der Utrechtsche Synode inzake de leergeschillen afdruckte in de Acta van haar laatstgehoudene Synode. Ook sloot ze zich bij haar aan in de zorg voor de Gereformeerden in Argentinië, aan wie ze een bedrag van 400 Dollar toezond.

Tot zijn leedwezen zegt Spr. ontdekt te hebben, dat de kerken in Nederland niet in die mate kennis namen van 't leven en arbeiden der Amerikaansche Chr. Geref. kerk, als waarin deze met háár meêleeft. Hij hoopt en vertrouwt, dat dit in de toekomst anders worde, en dringt er daartoe met allen ernst op aan, dat de Kerken van Nederland zich voortaan niet bepalen zullen tot schriftelijke correspondentie

met zijn Kerk, maar zich in haar Synodes door een Afgevaardigde zullen doen vertegenwoordigen.

Ten slotte wijst hij erop dat de geref. Kerken in Nederland en Amerika, bij alle verschil, éézelfden strijd te strijden hebben; wekt er toe op, dien strijd steeds meer een aanvallend karakter te geven en bidt den Nederl. Kerken daarin genade toe tot volharding en overwinning.

Op verzoek van den Praeses beantwoordt Prof. HONIG de toespraak van Ds. JONKER.

Z.hooggel. verzoekt den Afgevaardigde allereerst aan zijne Kerk over te brengen den hartelijken dank der kerken in Nederland voor hare afvaardiging naar deze Synode. Zij stellen haar op hoogen prijs. Want al moge de klacht van Ds. JONKER over gebrek aan belangstelling bij de Nederl. Kerken in het leven en den arbeid van de Amer. Chr. Ger. Kerk niet geheel ongegrond zijn, — afwezig is die belangstelling toch allerminst. Dat bewees wel de wijze, waarop hier ten vorigen jare het Gedenboek der Chr. Ger. Kerk in N. Am. werd ontvangen; dat bewijst ook de ijver, waarmêe de Heraut en andere periodieken steeds trachten ons met al wat het leven der Christ. Ref. Church in Am. betreft op de hoogte te houden.

De weêrklank dien de beslissing der Utrechtsche Synode inzake Art. 36, en dien hare conclusien inzake de leergeschillen, in Amerika vonden, stemde hier dan ook tot blijdschap.

Of voortaan een Afgevaardigde ter Synode aan de Chr. Geref. Kerk in N. Am. zal kunnen gezonden worden, staat aan de Synode te beslissen. Doch ook zonder dat ontbrak tusschen Amerika en Nederland dusver niet geheel het levend rapport. Spr. herinnert aan de reizen van de Proff. WIELENGA en BAVINCK, aan die van Dr. A. KUYPER Sr. en aan het a.s. bezoek van de Amerik. Gereformeerden door Prof. BAVINCK.

Voorts — zoo eindigt Spr. — hoorden we met groote blijdschap en dank aan God de mededeelingen die Ge ons van uwe Kerken deedt. Vooral ook die van uw strijd voor 't vrije Christelijke Onderwijs. Laat ons — Gij ginder en wij hier — trouw blijven aan onze heerlijke gereformeerde belijdenis en de ons heilige gereformeerde beginselen, en laat ons daaraan paren een innige en teedere godsvrucht, op dat onze kerken trouwe getuigen mogen zijn van haar Heere en Koning.

Toespraak van Rev. Ellis. Thans ontvangt het woord Dr. LEWIS ELLIS, Afgevaardigde van de Calv. Method-Church of Wales. Zijn toespraak wordt vertolkt door Dr. A. DE VLIENER. (Bijl. XXII).

Dr. ELLIS spreekt er zijn leedwezen over uit dat hij niet in staat is de leden der Synode toe te spreken in hun eigene taal.

Hij zegt, dat de Calvinist-Method. Church of Wales zich innig verbonden gevoelt aan de Geref. Kerken in Nederland. Ze zijn dan ook zusterkerken die haar geestelijke verwantschap toonen in gelijken ijver voor de zuiverheid van belijdenis en in velerlei Christelijken arbeid. Hij verhaalt van 't ontstaan zijner kerk, die haar eerste Synode reeds hield in 1742, maar vooral sedert het begin der 19de eeuw tot grooten bloei mocht komen. Ze had dien vooral te danken aan de krachtige werking van den H. Geest, die, om de 20 jaren ongeveer, Wales als overstroomde.

De Calvinist-Method. Church of Wales telt thans ongeveer 1400 Gemeenten met 200,000 Avondmaalgangers. Haar Zondagscholen worden bezocht door 200.000 kinderen en een groot aantal meer bejaarden die er zich nog altoos oefenen in de kennis van de H. Schrift. Ze heeft 1200 Predikanten en 2 Theol. Scholen, waaraan 200 jonge mannen studeeren. Ze werkt krachtig tot verbreiding van 't Evangelie onder de bevolking die buiten haar staat, en heeft daarop verrassenden zegen. Dr. ELLIS verhaalt daarvan eenige voorbeelden. De kracht onzer kerk ligt vooral hierin, zegt hij, dat zij Dienaren heeft die waarlijk prediken kunnen. Hij spreekt met waardeering van de vertegenwoordiging der Geref. Kerken in Nederland door Ds. BRUMMELKAMP ter laatst gehouden Synode van de Calvin.-Meth. Church van Wales, en eindigt met de bede, dat de band tusschen Nederland en Wales steeds nauwer moge worden en dat God de Nederlandsche kerken, evenals die van Wales, moge geven Leeraars die waarlijk preeken kunnen.

Prof. BIESTERVELD, daartoe door den Praeses uitgenoodigd, beantwoord Ds. ELLIS' toespraak.

Z. Hooggel. vertolkt de blijdschap der Synode over de vertegenwoordiging van de Calv.-Meth. Church in haar midden; en over de overeenstemming die er is tusschen de Geref. Kerken in Nederland en de Kerk van Wales. We danken u — zoo besluit Spr. — voor uwe tegenwoordigheid. Zeg aan uw Kerk dat we bidden voor haar bloei, en voor haar trouw aan Gods Woord in deze hoogsternstige tijden. Zeg haar dat ze volharden in haar arbeid en strijd met dezelfde warmte en denzelfden gloed dien we voelden in uw woord. God zegene u en zegene uwe Kerk.

De Praeses zegt den Buitenl. Afgev. dank voor hun goede woorden, Ds. DE VLIAGER voor 't vertolken van Ds. ELLIS' rede, en de Proff. HONIG en BIESTERVELD voor het beantwoorden der Afgevaardigden.

ART. 43.

Het Rapport van de Commissie van advies over litt. F 1, 2, 3: „Rapport en voorstellen van de Deputaten voor de uitvoering van Art. 13 K. O.; en voorstellen van de Particuliere Synode van Zuid-

Rapport van Deputaten voor Art. 13 K O

Holland (Zuidel. ged.) en van die van Friesland (Noordel. ged.)", wordt uitgebracht door Ds. LANDWEHR. (Bijl. XXIII en XXIIIa).

Het rapport adviseert:

- 1°. de handelingen van Depp. goed te keuren, en het volledig verslag in de Acta op te nemen;
- 2°. het voorstel van Depp. inzake hetgeen voorkomt onder letter F. 2, 3 (voorstellen van Zuid-Holland Z. G. en Friesland N. G.) aan te nemen;
- 3°. desgelijks te doen met het voorstel inzake de Buitenlandsche Gereformeerde kerken;
- 4°. Depp. uitdrukkelijk te machtigen tot het in ontvangst nemen en beheeren van legaten;
- 5°. de rekening en verantwoording goed te keuren en den Penningmeester te dechargeeren, de rekening te teekenen en den korten staat van ontvangst en uitgaaf in de Acta op te nemen;
- 6°. Depp. dank te zeggen voor hun omvangrijken arbeid, niet het minst voor dien, besteed aan de Statistiek.

Overeenkomstig dit advies wordt besloten.

Vijf of twaalf Deputaten voor Art. 13 K.O.

Dezelfde commissie rapporteert over litt. F, 4, 5 en 6: „voorstellen van de Particuliere Synodes van Z. Holland (Noordel. ged.) van Friesland (Noordel. ged.) en van Friesland (Zuidel. ged.) om in plaats van 5 Deputaten voor Art. 13 zóóveel Deputaten te benoemen als er Particuliere Synodes zijn en deze door de Partic. Synodes te doen aanwijzen.”

De conclusiën van 't Rapport luiden:

op dat verzoek niet in te gaan, maar het aantal Depp. te laten op vijf en wel om de volgende redenen:

- 1°. omdat deze vermeerdering van het aantal Depp. eene aanzienlijke vermeerdering van onkosten mede zou brengen, wat bij een budget van \pm f 2800 zeer ongeraden moet geacht worden, temeer daar deze som van f 2800, wanneer het voorstel Uwer Com. in zake de Buitenlandsche Gereformeerde Kerken wordt aangenomen, zal komen op \pm f 1900;
- 2°. omdat de moeilijkste, meest omvangrijke arbeid, n.l. die der statistiek, thans gereed is;
- 3°. omdat vermeerdering van den arbeid in de eerste jaren niet te verwachten is.

Conform deze conclusiën wordt besloten.

ART. 44.

Mededeeling van de Financ. Commissie.

De Assessor doet, namens de commissie voor de onkosten der Synode, mededeeling van de voorloopige raming der kosten en van het bedrag dat daarvan, naar de bestaande regeling, komt voor rekening der verschillende Partic. Synoden. Hij verzoekt de Afgevaardigden

deze bedragen, gedurende de Pauze tusschen de zittingen op a. s. Dinsdag, in handen der commissie te willen afdragen.

ART. 45.

De Præses doet voorlezing van een schrijven van br. PLANTENGA, houdende bericht, dat hij Dinsdag 25 dezer en volgende dagen verhinderd is ter Synode te komen, en dat hem dan vervangen zal zijn Secundus J. TROOST van Oud-Beierland.

De Synode besluit, hare zittingen Dinsdag 25 dezer, des voorm. te 9 ure, D.V. te hervatten.

Op verzoek van den Præses gaat de Assessor voor in dankzegging en gebed.

Hierna sluit de Præses de zitting.

Zitting van 25 Augustus 1908.

ART. 46.

De Præses houdt appèl-nominaal, waaruit blijkt, dat de primifgevaardigden Ds. G. H. VAN KASTEEL, ouderling L. RUNIA en ouderling F. PLANTENGA vervangen zijn door hunne respectieve secundi, Ds. T. D. PRINS, ouderling J. BRUINSMA en ouderling J. TROOST, die door op te staan, instemming betuigen met de Formulieren van Eenigheid. De Primus-Ouderling D. LAUTENBACH, verscheen na de pauze en deed op de gebruikelijke wijze van zijne instemming met de Belijdenisschriften blijken.

Appel-nominaal.

ART. 47.

De notulen van de zitting van Vrijdag 21 Augustus, worden gearresteerd.

ART. 48.

De Præses deelt mede, dat is ingekomen een verzoekschrift van de Classis Workum, om wegneming van een bestaand bezwaar tegen de opheffing van „de Kerkelijke Kas”, welk verzoekschrift onder letter S op het Agendum wordt geplaatst en ter fine van advies gesteld wordt in handen van Commissie I.

ART. 49.

Naar aanleiding van een vraag van Ds. J. D. VAN DER MUNNIK, wordt geconstateerd, dat de in art. 43 genoemde hulp, te bewijzen aan de Gereformeerde kerken van Antwerpen en Brussel, in de verzorging harer Predikantsweduwen, door al de kerken zal betoond worden krachtens en naar den regel van Art. 13 K.O., en dat dit vrijwillig

Nadere verklaring van het besluit aangaande Antwerpen en Brussel.

hulpbetoon zal geschieden door de Particuliere Synodes, naar het voor de gewone Synodale kosten bestaande percentage.

ART. 50.

Verband tusschen de Gereformeerde kerken en de Theol. Facult. der Vrije Universiteit.

Ds. W. BREUKELAAR brengt advies uit over het Rapport aangaande de oefening van het verband met de Theologische Faculteit, D 1, van het Agendum (Bijl. XXIV en XXIV^a).

De Synode besluit naar dit advies, *a.* de handelingen van de Deputaten tot oefening van het Verband tusschen de Gereformeerde kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit goed te keuren, en deze deputaten met dankzegging voor hun arbeid te déchargeeren; *b.* het rapport der deputaten op te nemen onder de Bijlagen der Acta, en *c.* aan de te benoemen Deputaten voor de oefening van dit verband een crediet te openen van twee honderd gulden per jaar, en daarvoor uit de kosten dezer Synode een bedrag van zes honderd gulden te deponeren bij de kassiers L. G. WEISZ en Co. te Amsterdam.

ART. 51.

Protest, bezwaarschrift en vraag in zake de wijziging van Art. 36 der Belijdenis.

Prof. Dr. H. H. KUYPER brengt rapport uit over E 1, 2 en 3 van het Agendum: het protest van de Kerken van Schoonhoven B en Willige-Langerak tegen de schrapping van de zinsnede uit art. 36 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis door de Generale Synode van Utrecht, het bezwaarschrift van de twee Ouderlingen van Amersfoort te dier zelfde zake, en de vraag van de Particuliere Synode van Utrecht, of de Generale Synode den tijd gekomen acht om zich uit te spreken over de vraag, of de Overheid „in het weren van alle afgoderij en valschen godsdienst” ganschelijk geen roeping heeft; en indien wèl, welke deze dan is; en voorts, of het op den weg der kerken ligt in hare belijdenis een positieve verklaring te geven van wat de Overheid naar de eerste tafel der wet heeft „te bevorderen”.

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

- 1°. aan de Kerkeraden van Schoonhoven B en Willige-Langerak en aan de broeders ouderlingen D. EGGINK en W. RUITENBERG te Amersfoort te antwoorden, dat de Synode in het bezwaarschrift, door hen ingezonden, geen reden heeft gevonden om terug te komen op het besluit van de Utrechtsche Synode in zake de schrapping van de genoemde zinsnede uit Artikel XXXVI der Belijdenis; en
- 2°. aan de Particuliere Synode van Utrecht te melden, dat de Generale Synode den tijd nog niet gekomen acht om zich uit te spreken over de door haar gestelde vragen in zake de roeping der Overheid, zoowel tot het weren van afgoderij en valschen godsdienst als tot bevordering van hetgeen de eerste tafel der wet gebiedt, maar dit vraagstuk aan de ernstige overweging der kerken en de bestu-

deering van de mannen der geloovige wetenschap dringend aanbeveelt. (Bijlage XXV).

ART. 52.

Prof. L. LINDEBOOM rapporteert over K 1, het rapport van de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid. (Bijl. XXVI).

Rapport van de Deputaten voor de correspondentie met de H. Overheid.

Na breede discussie besluit de Synode, naar het advies van de adviseerende commissie :

- a. aan dit rapport de gevraagde goedkeuring te verleen en Deputaten dank te zeggen voor hun arbeid in het belang der Kerken, bij de Hooge Overheid sedert de vorige Synode ;
- b. overeenkomstig het voorstel der Deputaten hun op te dragen :
 - 1° aan de Regeering kennis te geven van de gewijzigde Kerkenorde naar Art. 1 der Wet van 10 Sept. 1853 (Staatsblad no. 102), en het Moderamen der Synode te machtigen, aan Deputaten eene verklaring van deze opdracht te verstrekken ; 2° Deputaten te machtigen, bijtijds zich te wenden tot de Regeering, alsmede tot de Kerkeraden, in het belang van meer juiste resultaten van de aanstaande volkstelling wat betreft de leden van „De Gereformeerde Kerken” ;
- c. aan de Instructie van de Deputaten eenige uitbreiding te geven, hiertoe strekkende, dat zij ook mogen en kunnen eenig antwoord geven aan de Regeering op eventueele vragen over het gevoelen der Kerken aangaande bepaalde zaken, zonder evenwel verder te gaan dan betaamt aan *Deputaten* der Kerken ; en deze uitbreiding aldus te doen luiden :

....aan de Hooge Overheid op eventueele vragen naar het gevoelen der Kerken over bepaalde zaken antwoord te geven, voor zoover onze Kerken zich (na 1892) over deze en dergelijke zaken hebben uitgesproken in Generale Synode, en aan de te benoemen Deputaten op te dragen, van de eventueele vragen der Regeering en de daarop gegeven antwoorden mededeeling te doen in het Kerkblad.

ART. 53.

Dezelfde geeft advies in zake het Rapport van de Classis 's Gravenhage over het uitschrijven van een bededag of bedestond, R van het Agendum.

Uitschrijving van een bededag.

Naar dit advies besluit de Synode, de Classis 's Gravenhage dank te zeggen voor hare mededeeling, en opnieuw aan deze Classis op te dragen, indien het noodig mocht blijken, een bededag of bedestond uit te schrijven.

ART. 54.

De „buitenkerken”
Batavia en Soerabaya. Door Ds. W. B. RENKEMA wordt het advies voorgelezen over het rapport van de Classis 's Gravenhage over hare „buitenkerken” te Batavia en Soerabaya, L 3 van het Agendum.

Naar dit advies besluit de Synode, dat de Classis 's Gravenhage nogmaals aan genoemde kerken om antwoord schrijve met de bijvoeging, *a.* dat de Generale Synode haar dit opdroeg en *b.* dat zij niet twijfelt, of dat antwoord is door onopzettelijk verzuim tot nu toe niet toegezonden, of indien wèl toegezonden, nog niet ingekomen. (Bijlage XXVII).

ART. 55.

Steun aan Batavia Door denzelfden Rapporteur wordt gelezen het advies der adviseerende commissie in zake het voorstel van de Deputaten der Generale Synode van 1905 voor de Zending van de Gereformeerde Kerken, over het steun bieden aan de Kerk van Batavia. (Verslag dier Deputaten § 24, 2^a en ^b Bijlage XXVIII).

Dit advies luidt: gehoord de genoemde Deputaten, besluite de Synode, in het komende drietel jaren aan de Kerk van Batavia f 100.— per maand uit te keeren, en deze subsidie, zoo de Zendingsdeputaten dit noodig oordeelen, te verhoogen tot een maximum van f 200.—

In zake het verlof en het emeritaats-traktement van den dienaar van Batavia, welke Kerk advies en steun in dezen heeft gevraagd, adviseert de Commissie, hieromtrent niets te beslissen en te besluiten, aangezien de Kerk van Batavia zelve deze zaak heeft te regelen.

Naar deze adviezen besluit de Synode.

ART. 56.

Subsidie aan Soerabaya. Ds. RENKEMA rapporteert nog over § 24 ad 1 van het Zendingsrapport, waarin gevraagd wordt eene beslissing der Synode omtrent het geven van subsidie aan de Kerk van Soerabaya. (Bijlage XXIX).

De Synode besluit, volgens het advies,

- a.* van 1 Januari 1909, uit de Generale Kas hoogstens f 3000.— per jaar uit te keeren ten behoeve van het traktement van Ds. W. PERA;
- b.* indien de Kerk van Soerabaya zich dan niet redden kan, door de Deputaten van de Zending te trachten, de betrekkingen met Soerabaya in de e.k. drie jaren af te wikkelen.

ART. 57.

Petronella-hospitaal. Over H, 4, van het Agendum: het rapport van de kerk van Amsterdam in zake den medischen dienst, en in verband daarmee, over het 9de van de voorstellen der Zendings-deputaten, vermeld in § 24 van hun verslag, geeft Dr. L. WAGENAAR advies.

De Synode neemt aan het voorstel der adviseerende commissie, aldus luidende:

- 1°. de Synode, erkentelijk voor het Rapport van den Kerkeraad, verklaart met groote waardeering van den onder leiding van de kerk van Amsterdam verrichten, onvermoeiden, energieken en hoogst belangrijken arbeid der Medische Zending te hebben kennis genomen;
- 2°. draagt haren Deputaten voor de Zending op, om de kerk van Amsterdam voor haren Medischen dienst, op haar gemotiveerd verzoek, desnoodig te steunen met een jaarlijksche subsidie, tot een maximum van f 2000.— tot de e. v. Synode (Bijlage XXX en XXX a.)

ART. 58.

Omtrent het voorstel der Zendingsdeputaten, dat de Synode beslisse in zake het toestaan van gelden ten behoeve van een Bijbelsche Geschiedenis in het Javaansch (Zendingsrapport § 24, 13) besluit de Synode, naar het advies der adviseerende commissie, uitgebracht door Dr. WAGENAAR: deze zaak te stellen in handen van de XII Deputaten, met opdracht, om te beproeven, zonder *te* groote kosten, een uitnemende en zuivere Bijbelsche Geschiedenis in het Javaansch te bekomen. (Bijlage XXXI).

Bijbelsche Geschiedenis in het Javaansch

ART. 59.

Voldoende aan het 3de van de voorstellen in het Zendingsrapport (§ 24. 3), besluit de Synode, volgens de conclusie van het rapport van Dr. WAGENAAR, als plaatsen, door Deputaten der Generale Synode voor de Zending als Zendingsterrein toe te kennen, te noemen: Solo, Bandjar Negara en Temanggoeng; dit laatste op voorwaarde, dat de zendende Kerk zoo noodig de zorg aanvaarde omtrent het aldaar bestaande Instituut van den Heer HORSTMAN. (Bijl. XXXII).

Plaatsen naar Art. 2 der Zendingsorde.

ART. 60.

Prof. Dr. W. GEESINK rapporteert aangaande B 1—6 van het Agendum: een voorstel van de Classis Amsterdam, gesteund door de Particuliere Synode van Noord-Holland, en voorstellen van de Particuliere Synoden van Zuid-Holland (Z. Ged.), Groningen, Friesland (N. Ged.) en Utrecht, alle hiertoe strekkende, om het optreden der studenten alleen toe staan, wanneer dezen met goed gevolg het *prae-paravoir examen* hebben afgelegd.

Optreden van studenten.

De Synode vereenigt zich met de conclusien van het rapport, nl. 1°. terug te komen op hetgeen bepaald is in Art. 52 sub 6 van de Acta der Synode te Groningen gehouden, en te besluiten dat aan

studenten in de Theologie, die nog geen praeparatoir examen voor de Classis deden, het optreden voor de gemeente niet meer zal worden toegestaan;

- 2°. om de Kerken, die met studenten, welke preekconsent hebben, reeds afspraken hebben gemaakt, niet in moeilijkheden te brengen het genomen besluit voor wie thans preekconsent hebben, niet vóór 1 Januari 1909 van kracht te doen zijn;
- 3°. de Kerken met deze besluiten opzettelijk in kennis te stellen, en op de naleving er van bij haar aan te dringen. (Bijl. XXXIII).

ART. 61.

Bezwaarschrift van
K. Loodeesen.

Over een bezwaarschrift van br. K. LOODEESEN van Nijkerk o/d Veluwe, M, 7 van het Agendum, brengt Ds. R. J. W. RUDOLPH rapport uit. (Bijlage XXXIV). Dit rapport eindigt met het advies, den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Nijkerk aan te raden, het formeel minjuiste zijner handeling te erkennen, en br. K. LOODEESEN aan te raden, met deze erkenning genoegen te nemen.

ART. 62.

Indeeling in Particu-
liere Synoden.

Aangaande O, 8, van het Agendum, het verzoek van de Classis Grootegast, dat de Generale Synode terugkome op de indeeling van Friesland en Zuid-Holland in twee Particuliere Synodes, of eene indeeling ontwerpe, die met het oog op de andere provincies meer billijk is, levert Ds. RUDOLPH rapport en advies.

Het advies, om het verzoek van de Classis Grootegast niet in te willigen, wordt door de Synode opgevolgd. (Bijlage XXXV).

De bespreking van het rapport gaf Prof. LINDEBOOM aanleiding tot de verklaring, dat Z.H.Gel. de thans bestaande regeling niet billijk acht, en een andere zeer gewenscht ware, van welke verklaring Z.H.Gel. verzocht in de notulen melding te maken.

ART. 63.

Bezwaarschrift van
J. Verwoerd.

Ds. W. BOSCH levert het rapport der adviseerende Commissie in zake het bezwaarschrift van JAC. VERWOERD te Hekendorp bij Oudewater M. 6, van het Agendum. (Bijlage XXXVI).

Overwegende de kennisgeving der Commissie, dat JAC. VERWOERD geen lidmaat is der Geref. Kerk, en zijnen kinderen door de Diaconie van Oudewater hulpe wordt geboden, spreekt de Synode uit naar het advies, dat er geene redenen gevonden worden, om op het verzoek van den bezwaarde in te gaan, en van deze uitspraak mededeeling te doen aan JAC. VERWOERD te Hekendorp en aan den Kerkeraad van Oudewater.

De Praeses sluit de zitting.

Zitting van Woensdag 26 Augustus 1908.

ART. 64.

De Praeses opent de zitting op de gebruikelijke wijze. Bij het houden van het appel-nominaal, blijkt, dat alle leden present zijn en dat er geen mutaties plaats hadden.

ART. 65.

De Notulen van de voorgaande zitting worden gelezen en gearresteerd.

Schrijven van Ds; E. Kropveld.

Ingekomen is een schrijven van Ds. E. KROPVELD, naar aanleiding van het besluit der Synode in zake de Zending onder de Joden, dat gesteld wordt in handen van Commissie V.

ART. 66.

Dr. SCHOT rapporteert, namens Commissie III.

De conclusie inzake F, 7: „Verzoekschrift van de Kerk te Brussel om financieële hulp voor 't pensioen van de weduwe en de kinderen voor haar overleden Dienaar,” luidt: „Dit verzoek te stellen in handen van Deputaten voor het Art. XIII K. O., met opdracht deze zaak verder te behandelen en af te doen.” Wordt conform besloten.

Verzoekschrift van de Kerk van Brussel.

Ter zake van F, 9, 10 en 13: „Schrijven van Ds. E. Th. PLOOS van Amstel, en voorstellen van de Particuliere Synoden van Zuid-Holland (Noordel. ged.) en van Zuid-Holland (zuidel. ged.) rakende de ondersteuning van dezen Dienaar,” adviseert de commissie tot besteding van hetgeen dienaangaande besloten is door de Generale Synode van Utrecht in 1905. Dienovereenkomstig wordt besloten.

ETh. Ploos van Amstel.

Omtrent J, 3 en 4: „Verzoek van de Particuliere Synode van Friesland (Zuid. ged.) om de bijdrage uit de Generale kas voor hulpbeh. Kerken aan de Kerk van Kootwijk aanmerkelijk te verminderen; en van de Classis Apeldoorn om, ten aanzien van de Kerk van Kootwijk de uitspraak der Generale Synode van Middelburg te handhaven”, wordt door de Comm. geadviseerd en door de Synode besloten: om de opdracht, door de Synode van Utrecht, Art. 46, no. 4, aan de Deputaten, volgens art. 11 verleend, te hernieuwen, opdat zij deze zaak bij de Classis Apeldoorn en de Provincie Gelderland behandelen en verder regelen.

Kootwijk.

ART. 67.

Aangaande M, 4: „Bezwaarschrift van Ds. W. DIEMER, Em. Predikant van Wijhe, thans te Apeldoorn,” adviseert dezelfde commissie: te beslissen, dat Ds. W. DIEMER op grond van zijn zedelijk recht op emeritaatshonorarium, zich heeft te wenden tot zijne kerk te Wijhe, opdat die verder in deze zaak kunne handelen; en hiervan mededeeling

Bezwaarschrift van Ds. W. Diemer.

te doen aan Ds. DIEMER en aan de kerk van Wijhe. Conform dit advies wordt besloten. (Bijl. XXXVIII).

Wanneer een vertrekkende Dienaar los is van zijn kerk.

Dezelfde commissie rapporteert en adviseert over litt. O, 2, 3 en 4: „Voorstel Z. Holland (Noord. ged.) en Friesland (N. ged.) en vraag van Utrecht omtrent het tijdstip, waarop een naar elders verroepen Dienaar moet geacht worden te zijn losgemaakt van zijne kerk.”

Na ampele discussie wordt de commissie opgedragen hare conclusiën te overzien, en na de pauze nogmaals ter tafel te brengen.

ART. 68

Generale kas voor hulpbeh. Kerken.

Namens Commissie III rapporteert Br. BREMMER over litt. J, 1 en 3: „Rapport van Deputaten voor de Generale Kas voor hulpbehoevende Kerken en Rapport derzelfde Dep. inzake Kootwijk”. (Bijl. XXXIX en XXXIXa).

De conclusiën van 't Rapport, luidende:

- 1°. Deputaten dank te betuigen voor hunnen gewaardeerden arbeid;
- 2°. hun de vrije hand te laten in het zoeken en ten uitvoer leggen van die middelen, die kunnen strekken om de Kerken tot een beter inzicht te doen komen, dat de regeling van Groningen stiptelijk dient te worden nagekomen;
- 3°. hen in zake de Generale Kas te continueeren, en hun op te dragen voort te gaan op den ingeslagen weg betreffende Kootwijk;
- 4°. bij de verdeeling der gelden bijzonder rekening te houden met de kerk van Helmond, conform het besluit van de Generale Synode van Utrecht;

worden aangenomen.

ART. 69.

Verzoek aan de Overheid over bezoek aan gevangenen.

Prof. LINDEBOOM rapporteert namens Comm. II, over punt K, 2 van het agendum, rakende een verzoek, te richten aan de Overheid, om gevangenen in cellulaire opsluiting door ambtsdragers in hunne kwaliteit te laten bezoeken. (Bijl. XL).

De Synode besluit conform het advies: hare instemming te betuigen met dit voorstel van de Part. Synode van Z.-Holland (N.G.), en aan de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Regeering op te dragen, indien Kerkeraden onzer Kerken bemoeilijkt worden in hun ambtelijke zorg voor gevangenen c. a., de hun toegezonden desbetreffende klachten van Kerkeraden te brengen ter kennis van Z.Exc. den Minister van Justitie, met verzoek namens de Gereformeerde Kerken, dat maatregelen worden genomen om bedoelde Kerkeraden te vrijwaren voor belemmering in de uitoefening van hun ambtelijke zorg voor de leden hunner kerk, die in tuchthuizen zijn opgesloten.

ART. 70.

Bezwaarschrift van J. Jansen en echtgen.

Over M, 16: „Bezwaarschrift van J. B. JANSEN en echtgenoot te Witmarsum”, wordt namens Commissie I gerapporteerd door br. MULDER. (Bijl. XLI).

De conclusiën van het Rapport luiden:
dat de Synode,

- a. als haar oordeel uitspreke, dat het, in gevallen als het onderhavige, tot bevordering van het getrouw kerkgaan en gebruik der Sacramenten, wenschelijk is, de grensregeling te herzien, indien daartegen geen overwegende bezwaren bestaan, de beoordeeling daarvan geheel overlatende aan den betrokken Kerkeraad en Classis; en
- b. er bij den Kerkeraad van Witmarsum op aan te dringen, om, zoolang bedoelde zuster door lichamelijke zwakheid verhinderd wordt, te Witmarsum ter kerk te gaan, haar en haar echtgenoot toe te staan, voor wat aangaat de bediening des Woords en het gebruik der Sacramenten, in te wonen bij de kerk van Schettens.

Tegenover deze conclusiën dient Ds. PRINS het volgende voorstel in:
„De Synode, gehoord het verzoek van br. JANSEN besluit:

- a. aan br. JANSEN te adviseeren, dat hij zich conformeere aan het besluit door den Kerkeraad van Witmarsum, de Classis Bolsward en de Partic. Synode van Friesland (Z. ged.) genomen, en
- b. er bij den Kerkeraad van Witmarsum op aan te dringen, nogmaals het verzoek van br. JANSEN in ernstige overweging te nemen en hem *zooveel mogelijk*, ter wille te zijn.”

Beide voorstellen in stemming gebracht zijnde, wordt het advies der Commissie met 27 tegen 20 stemmen aangenomen.

ART. 71.

Commissie III brengt thans, bij monde van Ds. SCHEPS, ter tafel hare herziene conclusie inzake litt. O, 2, 3, 4. De conclusien luiden:
„Uwe commissie, lettende op het bepaalde in Art. X K. O., adviseert te bepalen:

Wanneer een vertrekkende Dienaar los is van zijn Kerk.

- 1°. dat in het wettelijk getuigenis zijns afscheids volgens Art. 10. K. O., aan een vertrekkend Dienaar te geven, zal worden opgenomen, dat het ontslag zijner Kerk ingaat op den datum, waarop hij, volgens overeenkomst met de beroepende Kerk, door deze laatste zal worden ontvangen;
- 2°. dat voor dezen datum in den regel zal gesteld worden de Zaterdag volgende op den dag, waarop de beroepen Dienaar, in de Kerk welke hij verlaat, afscheid zal hebben gepredikt, tenzij, met onderling goedvinden, door de betrokken Kerken anders mocht worden bepaald; en
- 3°. dat van dien bepaalden datum af de beroepen Dienaar geheel komt voor rekening van de roepende Kerk.

Conform deze conclusien wordt besloten.

ART. 72.

Ds. ten HOOR rapporteert namens Commissie IV over litt. M, 1:
„Verzoek van de Partic. Syn. van Friesland (Noord. ged.) inzake het

Optreden tegen ambtsdragers, overtreders van het 7de gebod.

optreden der Kerken tegenover ambtsdragers, die zich schuldig maakten aan ergerlijke zonden tegen het 7de gebod." Het advies luidt: dat de Synode hare volkomene instemming betuige met wat door de Partic. Synode van Friesland (Noord. ged.) voorgesteld wordt. Overeenkomstig dit advies wordt besloten. (Bijl. XLII).

Rapport aangaande
N. Pekela.

Dezelfde Commissie rapporteert over M, 2: „Rapport van Deputaten inzake de Kerk van Nieuwe Pekela." Conform het advies, luidende: „den Deputaten hartelijk dank te zeggen voor hun moeilijken arbeid en hen te déchargeeren," wordt door de Synode besloten. (Bijl. XLIII en XLIIIa).

Rapport aangaande
Harlingen.

Eveneens wordt conform het advies derzelfde Commissie betreffende M, 3, besloten, Deputaten inzake de Kerk van Harlingen dank te zeggen voor hun volbrachten arbeid en hun décharge te verleen. (Bijl. XLIV en XLIVa).

Bezwaarschrift van
A. v. d. Nagel Jr.

Dezelfde Commissie rapporteert en adviseert over litt. M, 8: „Bezwaarschrift van br. A. VAN DER NAGEL Jr. te Rotterdam (Bijlage XLV). Hare conclusien luiden:

- a. niet terug te komen op het besluit van de Generale Synode van Utrecht in 1905, wat betreft de publicatie van den Kerkeraad van Rotterdam B inzake het bedanken van den Heer A. VAN DER NAGEL Sr., maar hierbij te persisteeren, aangezien niets nieuws door appellant is te berde gebracht;
- b. dat, hoewel erkend moet worden, dat het woord „opzettelijk" door br. A. VAN DER NAGEL Jr. niet gebezigd is in zijn schrijven van 29 Aug. 1907 aan den Kerkeraad, nochtans de conclusie van den Kerkeraad geheel verklaarbaar is uit den bizonderen nadruk en uit de wijze waarop deze nadruk door appellant gelegd wordt op het ontbreken van de vermelding van zijn brief d.d. 14 Febr. 1893 in de door hem ontvangen missive des Kerkerads van 25 Juni 1906, zoodat de door den Kerkeraad gebezigde uitdrukking alleszins gerechtvaardigd is en dus ook niet met schuldbelijdenis behoeft teruggenomen;
- c. aan br. A. VAN DER NAGEL Jr. den ernstigen raad te geven, te berusten in deze uitspraak der Synode; en
- d. van dit besluit kennis te geven aan br. A. VAN DER NAGEL Jr. en aan den Kerkeraad van Rotterdam B.

Overeenkomstig deze conclusien wordt door de Synode besloten.

ART. 73.

Bezwaarschrift van
Zuster G. H. Boll.

Dr. KEIZER rapporteert namens Comm. IV over litt. M, 12: „Bezwaarschrift van zuster G. H. BOLL te Genderen". (Bijlage XLVI).

De Synode vereenigt zich met de conclusiën van het Rapport, welke aldus luiden:

- a. de Generale Synode verklare dit bezwaarschrift niet ontvankelijk,

daar deze zaak op de mindere vergaderingen van Classis en Partic. Synode voor kennisgeving is aangenomen, zonder behandeld te zijn geworden; daarom besluite ze

- b. dat deze zaak overgelaten worde aan de mindere vergaderingen; en
- c. dat van dit besluit mededeeling worde gedaan aan zuster BOLL, aan den Kerkeraad van Genderen en aan de Classis van 's Hertogenbosch.

Dezelfde rapporteert over litt. M, 14: „Bezwaarschrift van ANNE MOLENAAR c. s. te Achlum”. (Bijlage XLVII).

Bezwaarschrift van
Anne Molenaar c. s.

De conclusiën van dit Rapport zijn de volgende: te besluiten,

- a. dat, aangezien de Partic. Synode van Friesland (Noord. ged.), tot tweemaal toe, door Commissies van drieën, de zaak behoorlijk heeft onderzocht, de Gen. Synode van meening is, dat deze zaak van A. MOLENAAR c.s. naar behooren is behandeld, zoodat A. M. c.s. met allen ernst wordt aangeraden, om zich te regelen naar het besluit der Part. Synode, en vertrouwt dat ze zullen berusten in het besluit der Gen. Synode, die de handelingen van den Kerkeraad en van de Classis eveneens correct acht; en
- b. van dit besluit kennis te geven aan br. ANNE MOLENAAR c. s., alsmede aan den Kerkeraad van Achlum.

De Synode vereenigt zich met deze conclusiën.

ART. 74.

Commissie III rapporteert, bij monde van br. BREMMER, over litt. J, 2: „Rapporten van Dep. voor hulp aan Catechiseermeesters enz., door de actie 1886 in 't ongereede geraakt”. (Bijl. XLVIII) Ze adviseert:

Rapport van Deputaten voor hulp aan
Catechiseermeesters.

- a. Deputaten dank te zeggen voor hun gehouden beheer en voor den arbeid daaraan verbonden; en
- b. hen te continueeren tot de eerstvolgende Gen. Synode.

Conform dit advies wordt besloten.

Dezelfde Commissie rapporteert aangaande litt. P: „Rapport van de Archiefbewarende kerk van Amsterdam”. (Bijl. XLIX).

Rapport aangaande
het Archief.

Haar advies op dit punt luidt:

- a. in het exceptioneele geval, dat thans de Synode vergadert in de stad waar het Archief zich bevindt, van deze gelegenheid gebruik te maken, om, staande de Synode, deputaten aan te wijzen, om zich van den goeden staat van het Archief te overtuigen, en hunne bevinding daarvan vóór den afloop dezer Synode aan haar meê te deelen; en

- b. aan deze deputaten genoemd rapport in handen te stellen ter afdoening. Wordt besloten overeenkomstig dit advies.

Voor de uitvoering van dit besluit worden gedeputeerd DD. SCHEPS en DIJKSTRA.

Dezelfde Commissie rapporteert, bij monde van Ds. LANDWEHR

Missive van Mevr.
de Wed. Plet.

over litt. F, 11 van 't Agendum: „Missive van Mevr. de Weduwe PLET te Velp, met verzoek om steun voor haar en haar gezin”. (Bijl. L).

De conclusie: dat de Synode, lettende op het uitdrukkelijk besluit van de Generale Synode van Utrecht, Art. 89, luidende aldus: „Aanspraak op pensioen kan de weduwe van een losgemaakten Dienaar niet maken, aangezien deze door zijn losmaking of ontslag zijne aanspraak op emeritaatsgelden verloren heeft,” afwijzend op dit verzoek beschikke en van dit besluit aan Mevr. de Wed. PLET bericht zende, wordt door de Synode overgenomen.

ART. 75.

Contract met Br.
Horstman.

Namens Comm. V rapporteert Ds. SLUIJTER over Zendingrapport § 24, 5: „Het contract met br. HORSTMAN te Temanggoeng”.

De conclusiën van 't Rapport luiden:

- 1°. aan broeders Deputaten dank te betuigen voor de uitnemende wijze, waarop zij, volgens besluit der Synode van Utrecht (zie Acta art. 43), den arbeid van br. HORSTMAN hebben gesteund;
- 2°. nota nemend van 't breedvoerig rapport door de Brs. INGWERSEN en KOELEWIJN uitgebracht aan den Raad van Toezicht op de Keucheniusschool, onder wiens toezicht zich ook br. HORSTMAN met zijn school heeft gesteld, welk rapport door Dep. is opgenomen in hun Rapport aan deze Synode (zie § 12); te rade gaande met de geringe inkomsten der school van br. HORSTMAN; van meening zijnde, dat de resultaten van het onderwijs, op die school gegeven, zeer bevredigend zijn en er dus een gunstige en gezegende invloed van kan uitgaan; de te benoemen Dep. voor de Zending te machtigen, voorloopig een subsidie van ten hoogste f 100.— 's maands aan br. H. uit te keeren, tot tijd en wijle de zorg voor deze school door de eene of andere Kerk of een comité, desnoods met eenig subsidie uit de Generale Kas, wordt overgenomen.

Overeenkomstig deze conclusiën wordt door de Synode besloten.

Verzoek van Zeeland
om uitstel van Zen-
dingsarbeid.

Dezelfde Commissie rapporteert over litt. H, 5: „Verzoek van de Partic. Synode van Zeeland om verlenging van den tijd dat de Zeeuwsche Kerken mogen inzamelen voor eigen Zending”. (Bijl. LI).

Haar conclusie strekt, om het verzoek van Zeeland in zóóver in te willigen, dat nú als uiterste termijn worde gesteld 1 Sept. 1909; en te bepalen dat, mocht men in Zeeland dan nòg niet tot het beroepen van een missionairen Dienaar zijn overgegaan, de tot op dien dag verzamelde gelden in de Generale Kas moeten vloeien.

Tegenover deze conclusiën doet Ds. BOUMA het voorstel, dat de Synode den uitersten termijn stelle op 1 Sept. 1910.

Deze voorstellen tegenover elkander in stemming gebracht zijnde, wordt het voorstel-Bouma aangenomen met 27 tegen 21 stemmen.